

ZPRÁVY

ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

7

Řada: VI

ISSN 1213-9033

Praha, 1. června 2005

Obsah

Články

Karel Nesměrák: <i>Milostná píseň krále Václava. Edice, rozbor a historie sporu</i>	161
David Prokop: <i>A znovu k Třeštíkovi...</i>	179
Jiří Urban: <i>Utajená oponentura aneb pokus o geniální podvod</i>	182
Recenze	187
Členské zprávy.....	189
Drobné zprávy.....	191
Kalendárium.....	192

Milostná píseň krále Václava. Edice, rozbor a historie sporu.

KAREL NESMÉRÁK

Milostná píseň krále Václava je jediným dochovaným rukopisem, který má přímou obsahovou souvislost s Rukopisem královédvorským. Na zadní straně rukopisu Milostné písně krále Václava je totiž zapsána báseň Jelen z Rukopisu královédvorského. Rukopis Milostné písně krále Václava je rovněž spornou památkou; pochybnostmi o jeho pravosti začal vlastně i spor o pravost Rukopisu královédvorského.

Cílem tohoto článku je podat novou, komplexní edici Milostné písně krále Václava, přinést několik poznámek k jejímu obsahu a stručně zrekapitulovat spor o její pravost.

Popis rukopisu

Rukopis Milostné písně krále Václava je uložen v oddělení rukopisů a starých tisků Knihovny Národního muzea v Praze pod signaturou I A b 5. Jedná se o malý pergamenový lístek, popsaný oboustranně, na každé straně ve třech sloupcích, přičemž z obou krajních sloupců je v důsledku oříznutí pergamenu zachováno vždy jen po jednom až třech písmenech. Na první straně je zapsán text Milostné písně krále Václava (dále jen MPKV; ve starší literatuře užívána rovněž zkratka PMil. nebo MpV.), na druhé straně báseň Jelen s drobnými textovými odchylkami oproti znění Jelena z RK. Pod tímto staročeským textem se nachází zbytky údajně latinského textu, objevené při chemických zkouškách rukopisu; rukopis je tedy palimpsestem. Po stranách staročeského textu jsou zachované zbytky postranních sloupců a nakonec je na volné ploše pergamenu zachováno několik nesouvislých slov, objevených rovněž při chemickém průzkumu rukopisu.

Pergamen rukopisu má rozměry 140 × 62 mm, je jemně nahnědlé barvy, značná část je poškozena chemickými zkouškami. Běžné písmo je miniskulní, výšky asi 2 mm, hnědočerné barvy. Obě strany rukopisu mají 28 řádků hlavního textu. Zachované zbytky sloupců po stranách hlavního textu mají nestejný počet řádků i velikost písma, jeden sloupec má shodný počet řádků s hlavním textem (pravý sloupec na straně s MPKV a levý na straně s Jelenem), druhý psaný drobnějším písmem má 41 řádků na straně s MPKV (levý sloupec) a 42 řádků na straně s Jelenem (pravý sloupec). Vzhledem k tomu, že jeden sloupec má shodný počet řádků s hlavním textem a druhý je psán písmem menším a jeho řádkování hlavní text přesahuje, budí toto uspořádání dojem, že list MPKV pochází z rukopisu psaného ve dvou sloupcích, doplněného komentářem, jak bylo zvykem zejména v rukopisech biblických či právnických. Žunkovič [1] míní, že rukopis MPKV pochází z dnes nezvěstné sbírky staročeských básní Carmina bohemica.

V rukopisu jsou celkem čtyři červeně provedené majuskule: Z (1. řádek MPKV), B, Z a L (1., 14. a 22. řádek Jelena). Rukopis je ozdoben pěti červenými paragrafy (1. a 20. řádek MPKV; 1., 14. a 22. řádek Jelena), dvěma červenými značkami ve tvaru

srdce (22. řádek Jelena) a místy podškrtnutím vlastního textu červenými linkami (10. až 14. řádek Jelena). Nalevo od 12. řádku Jelena je ukazovací znaménko ve tvaru ruky.

Pravopis rukopisu je spřežkový: $\check{c} = c, ci$; $\check{e} = ie, e$; $i = i, y$; $j = i, y$; $n = n, ni$; $r = r, ir$; $\check{r} = rs$; $\check{s} = s, si$; $v = u, w$; $vy = u$; $y = i, y$; $z = z, zi$; $\check{z} = z, zi$. V rukopisu je pět druhů ligatur: *bo* (8. řádek Jelena), *do* (1., 2., 10. a 18. řádek MPKV a 2., 7. a 12. řádek Jelena), *ho* (1. řádek Jelena), *ia* (14. a 18. řádek MPKV) a *po* (4., 17. a 19. řádek MPKV a 1., 2., 5., 6., 11. a 21. řádek Jelena). V rukopisu se vyskytují pouze dvě zkracovací znaménka: $p = pro$ (8. řádek MPKV, 4. řádek Jelena) a $\delta = ra$ (10. řádek Jelena). Většina písmen *r* je psána s virgulí jako *ř*. Z paleografického hlediska stojí za zmínku užívání dvojí formy písmene *m a n*, kromě vnitroslovné formy je používána i koncová forma s protažením dříku poslední nožičky písmene pod řádku (*m*).

Rukopis je vložen do papírové knížečky tvořené třemi listy ručního papíru svázanými v dřevěných deskách potažených kůží. Rozměry knížečky jsou 172 × 105 mm. Na přední straně je kromě současné signatury I A b zapsána i stará signatura 23 B 34. Jednotlivé listy knížečky jsou popsány stručnými poznámkami k nálezu a obsahu MPKV. Na titulním listu je ozdobným rukopisem napsáno (přepis a překlad):

Vetustířsimum Literaturae Bo
hemicae fragmen
tum
Saecul. XIIⁱ
J. W. Z.....n.

Nejstarší literatury čes-
ké zlo-
mek
Stol. XII^{te}
J. W. Z[imermann]n

Nad tím připsáno jinou rukou: „dwě Pjfně, (falsa).“. Rub titulního listu je opatřen vlastnoruční poznámkou Josefa Dobrovského (přepis a překlad):

+ Sec. XIII. cum versionem
poematis Wenceslai Regis
I. contineat.
J. Dobrowfky.

+ Stol. XIII. verzi
básně Václava krále
I. obsahuje
J. Dobrovský

Druhý list tvoří pouze jednocentimetrový proužek, k němuž byl pergamen rukopisu původně přilepen. Na třetím listu je text (přepis a překlad):

hoc modo signatum
vero invenitur. Repperi
tamen sic excavatum in
diplomatibus circa an. 1230
J. Dob.
pma
cantio: Z uelikich dobro=
druzstui milost w
1823 edita a Weni. Hanka in
Starobyła Skládanie p. 220
Legendum autem venis 3. dostoj=
nost pro dostognost

zde poznamenávám
pravdu o nálezu. Objeveno
přece vytažením
z diplomatáře okolo r. 1230
J. Dob[rovský]
báseň
píseň: Z velikých dobro-
družství milost v[yjeví]
1823 vydána Václavem Hankou ve
Starobylych skládáních, s. 220
Čtení nutno opravit 3. dostoj-
nost místo dostognost

et v. penultimo p. 222 gdiz
 pro sdiz – vers^o ultimo die
 nimirum dea pro die
 2da Biehase ielen po horach –
 edita ab eodem in Rukopis kralo-
 dvorsky p. 110–112
 p. 110 hic melius wrahow pro wraham
 lin. 2 a fine.

a ř[ádek] předposlední s. 222 gdiz
 místo sdiz – řád^{ek} poslední die
 zajisté dea místo die
 2da Biehase ielen po horach –
 vydána od téhož [= V. Hanka] v Rukopise kralo-
 dvorském s. 110–112
 s. 110 zde lépe wrahow místo wraham
 řádek 2 od konce.

Edice rukopisu

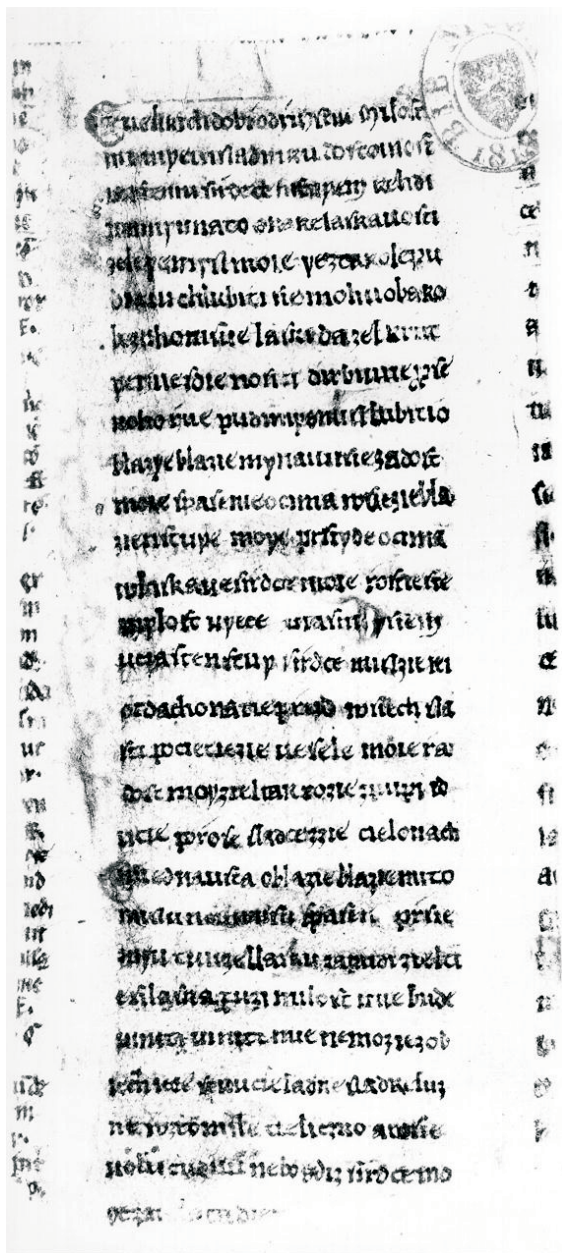
První edici MPKV podal roku 1823 Václav Hanka ve svých Starobylých skládáních [2], později ji vydával ve většině svých edic RKZ. Naposledy byla MPKV vydána u Karlíka a Seykory [3], včetně převodu do novočeštiny. Jelen byl editován ve většině edic RKZ pouze podle znění z RK, paleografický přepis Jelena z rubu MPKV podal až roku 1931 František Mareš [4]. MPKV byla rovněž přeložena do angličtiny, němčiny a řady dalších jazyků [5].

Fotografie MPKV publikoval první Martin Žunkovič roku 1914 [6]. Nové barevné snímky obou stran rukopisu byly vydány v roce 1993 [7].

Paleografický přepis

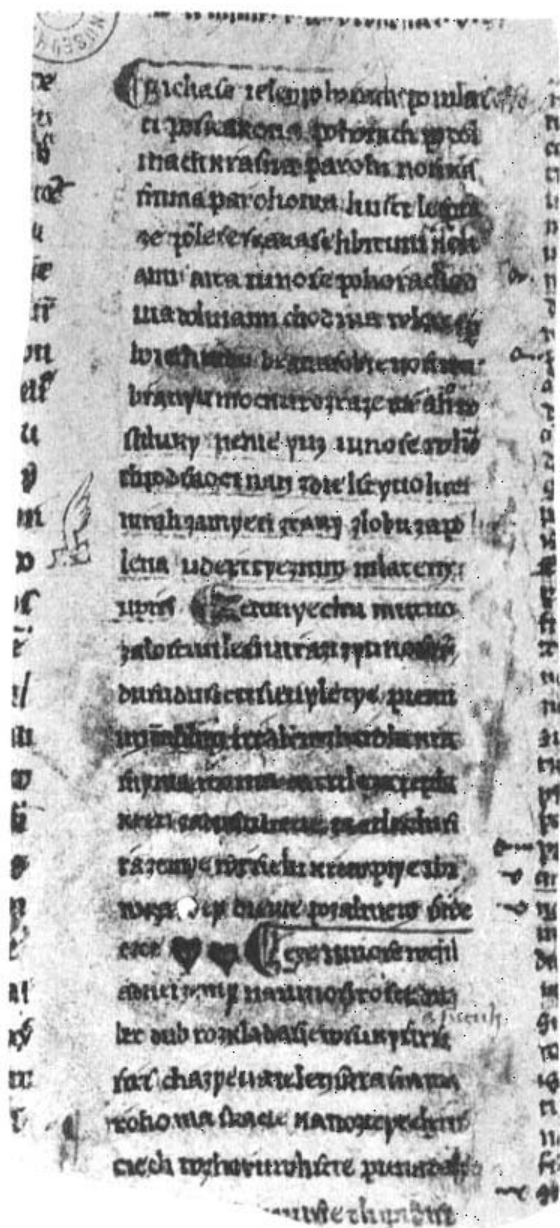
Paleografický přepis rukopisu, podaný na následujících stránkách, uvádí transliterovaný text MPKV a Jelena, doplněný fotografiemi. Transliterovaný text je doplněn pokusem o přepis postranních sloupců. Číslování řádků je provedeno podle řádků hlavního textu. Přepis důsledně zachovává přesnou podobu originálu, zkracovací znaménka nejsou rozvedena, různý tvar písmen je pokud možno naznačen. Vzhledem k tomu, že rukopis je silně poškozen chemickými zkouškami, je jeho čtení velmi obtížné. Přepis byl pořízen ze zvětšených fotografií rukopisu, nejistá místa jsou v hranatých závorkách. Po paleografickém přepisu následují textově-kritické poznámky, v nichž je text srovnán s předchozími paleografickými edicemi.

	m or		
1	[]ē []o	¶Zuelikich dobródruzstui milošt	ei
2	e	mı uyeui şladıngu doştınoıfıt	[de]
3	[]n	ıaz ştonu şırdcenştuyemı kehđı	a
4	ıe f	pomnyu na to o kake laşkauşı	ce
5	n	zeleye myşl moie yez tako lepu	n
6	[]or	đıeuu chlubıtı şıe mohu obako	[r]
7	[ki]	bez uhonı fue laşkı da zel křıt	[g]
	m		
8	ıe	yeız ueđđıe noşıtı đırbıu ne.pfe	n
9	ıe	koho řue puđı mye mışl lubıtı o	u
10	[o]đ şl	blazye blazıe my nıauıřıe zadofıt	ı[ı]
11	re	moie şpaşenie ocıma wřıezıe bla	ře
12	ř	zıenştuye moye přııyde ocıma	şl
13	er w	wlaşkaue řırdce moie řoştıeřıe	[w]
14	m	mylošt uyece uaşnı[e]yřıemı	ui
15	đ a	ucıaştenştuy řırdce mışl zıe ıeı	e[]
16	řm	otđach onatıe přıud wřıeřh şla	w
17	ue r	řtı pocietıe zıe ueřeıe moie řa	[]
18	en	došt moy zıel ıak rozıe z pupı ıđ	řı
19	K []e	ucıe po řoře řladce zıe ıelouach	le
20	nd	¶mıedna uřta o blazıe blazıe mı to	a[]
21	[]eđı m	mışlu neumıřlı şpaşen přıřıe	[]
22	[]le []ne	znyu tuu zel laşku zapuđı zıel řtı	[]
23	[f]	eřı laşka tuzı mılošt mıe buđe	[n]
24	C	uınıřtı uınıřtı mıe nemozıe z ob	b
25	[]ıđe m	ıeřh ıeıe řtuucıe ladne řladke luz	r
26	[] []	ne rozıomıe řıelıczko a wřıe	[b]
27	pıe o	uolu cuđnu nebo gđız řırdce mo	
28		ye zıaı[ela] řa đıe	

Fotografie rukopisu Milostné písně krále Václava, strana s MPKV (podle [38])

			[a]
1	[d]e	¶ Biehafe iele po hořach po wlař	[r]
2	[u]	ti pořkakoua po hořach po dol	n
			e[i]
3	h ^a	inach křafna pařohi nofi k ^r a	e[]
4	[]a	řnima pařohoma huřti leř řřa	u
			n
5	[u]	ze po leře řkakaře hbitimı noh	u
6	[]e	amı aı ta řunofe po hořa chod	a n
			d
7	řř	řua dolřnami chodřua w lute	r
8	[]u	boře hrřřdu řřan na řobie nořřua	a[]
			a
9	aı ^o	řřanyu mocnu řozřřaze wřah ^o w	d
10	eı	<u>řřluky nenie řuz řunofe w hř</u>	o
			d
11	[]p	<u>ch podřkoci na řdzie řřřyo luti</u>	q
12	[ur]	<u>wřah zamyřři řřřaky řlobu zapo</u>	a
			ie
13	[d]o	<u>řena udeřři řřezřřim řmlatem</u>	[]
14	[]ř	<u>u řřřři ¶Zewnyechu mutno</u>	r
			ti
15	e	zalořřřui leřři uřřřazi z řunofe	de
			[u]
16	[]	duřřu duřřicu řie uyleřře piekn	[p]
17	aı	ım řahlřřm řřřřem ř z řřřřřa křa	[zi]
			tu
18	[]	řřnima řřřoma aı tu leze tepla	r
19	[]ı	křeu za duřřicu teče za ořřřřřu ři	pe
			o []
20	[d]	řa zemye wřřřřřu křew řřře ř bı	va[ı]
21	[a]	w ka[z]deř řřřře po zalmřřm řřře	v n
			m
22	[r]	czce ¶Leze řunofe w chl	di
23	[]l	adneı zemy na řunofi řořře du	w
			gı
24	[]y	bec dub rozřřřa řie w řřřu řřřřı	[]o
25	w	řřřř chazyeu a iele řřřřřnima	[]d
			ri
26	[]	řřřřma řřřře na nozřřře řř	n
27		řře w řřřřu w řřřř řřřřa řa	ři
			v[]
28		u řie řřřřı bıřř	

Fotografie rukopisu Milostné písně krále Václava, strana s Jelenem (podle [8])

Textově kritické poznámky

V textově kritických poznámkách jsou uvedeny poznámky k paleografickému přepisu a provedeno srovnání obou textů s citovanými edicemi Hankovou [2], dále značeno *H.* (porovnáváno s exemplářem nepostiženým cenzurními zásahy, k tomu srv. v pozn. [2]), a Marešovou [4], dále značeno *M.* U Jelena bylo porovnání provedeno i s textem Rukopisu královédvorského.

MPKV

1 dobřodružftui *M.* dobrodruzzftui – 1 miloft, *písmenko m psáno prohnutě s protažením dříku poslední nožičky pod řádku, mohlo by se tedy jednat i o majuskulní M* – 2 doftomoft *H.* doftognost, *v pozdějších Hankových edicích správně doftomoft* – 3 ftonu *H.* fteniu, *tak i v pozdějších edicích* – 3 řířdecenftuyem *M.* řřdecenftuyem – 4 pomnyu *H.* pomniu *M.* pomniu – 5 zeleye *M.* zeleye – 8 ne.pfe *H.* *v exempláři nepostiženém cenzurou správně ne.pfe, v cenzurovaném exempláři nepřie* – 14 myloft *H.* miloft, *v pozdějších Hankových edicích správně myloft* – 18 iak *H.* tak, *v pozdějších Hankových edicích správně iak* – 26 tielczko *H.* cielczko, *asi chyba sazby, v transkripci správně těličko; v pozdějších Hankových edicích správně tielczko* – 27 gdız *H.* sdız, *v pozdějších edicích správně gdız* – 28 die *H.* dien, *v pozdějších Hankových edicích dieu.*

Jelen

1 Biehafe *M.* Biehase – 2 pořkakoua *M.* pořkakova – 4 k'afnima, *v některých edicích pouze kasnima, ale malé r je nadepsáno nad řádkem (asi napravené opomenutí písaře); M. k(r)afnima RK krafnima* – 4 pařohoma *M.* pařohama – 6 hora, *omylem písaře vynecháno písmeno ch, správně má být horach; M. horach, RK horach* – 8 hrrdu *RK hrdu* – 9 bfanyu *RK braniu* – 9 wřah^o *RK wřhow* – 10 řhluky *RK řhluke* – 10 yuz *RK iuz* – 10 hōch *RK horach* – 11 na *RK nā* – 11 řftyo *RK řftio* – 12 wřah *RK wřh* – 12 zamyefi zřaky *RK zamiefi zřaki* – 13 tyezniř mlatem *M.* tyezkim mlatem *RK tiezniř mlatē* – 14 zewnyechu *M.* zew(z)nyechu *RK zewzniechu* – 15 zalořftui *RK zalořftni* – 15 uřřazi *RK wirazi* – 15 yunofe *RK iunofe* – 16 uyletye *RK uiletie* – 17 řřdlem *RK řřdlē* – 17 křafnyma *RK krafnima* – 18 leze *M.* lezi – 19 kreu *RK krew* – 20 zemye wřřielu *RK zemie wřřielu* – 20 pyie *RK piie* – 21 kazdey *RK kazdei* – 21 zalniem řřdeczce *RK zalniř řřdece* – 23 zemy *RK zemi* – 24 řuky řřřř *RK řuki řřřř* – 25 chazyeya *RK chazieua* – 26 nozicyech *RK noziciech* – 27 w řřřte *M.* *asi omylem vynecháno* – 27 tah *M.* tahle.

*Faksimile Hankovy paleografické edice MPKV [2].**Milostná píseň krále Wacława.*

(Z rukopisu Národního Museum).

Zuelhkich dobrodruzstui
 milost mi uyeui
 fladinku dostognost
 iaz stenu frdecenstuyem
 kehdi pomniu na to
 o kake laskaustii
 zeleye mysl moie
 yez tako lepu dieuu
 chlubitii sie mohu
 obako bez uhoni
 fue laski da zel křut
 yez uedie nořiti dirbiu
 ne, pfe koho fue
 pudii mye niřl lubiti
 o blazye blazye my
 nauřie zadořt moie
 řpafenie ocima
 wfiezie blazyenstuye moye
 prřyde ocima
 wlařkaue řidce moie
 zořtiefie milořt uyece
 uřafneystem uciařtenstuy
 řidce miřtzie iei otдах
 onatie prřud wfieřh řlařti
 pocietie-zie uefele
 moie radořt moy zel
 tak řozie z pupi iduce
 po řofe řladce zzie
 cielouach miedna uřta
 o blazye blazye mi
 to miřlu neumiřli
 řpafen přieřnyu tuu
 zel lařku zapudi
 ziel třeři lařka tuzi
 milořt mie bude umiti
 umiti mie nemozie
 zobieřt iei řtuuice
 řadne řladke řuzne
 řoztomile cielieřko
 a uřie uolu cudnu
 nebo řdiz řidce moye
 zaeřla ta dien

Biehase ielen po horach po wlař
 ti rořkakovu, po horach po dol-
 mach krařna paroři noři, k(ř)a-
 řnima parořama huřti leř p(ro)ra-
 5. ze, po leře řkakaře hbitimi noh-
 ami, a, ta unofe po horach chod-
 nua dolnami chodnua w lute
 boie; hřřdu bran na řobie nořnua
 branyu mocnu rozraze wrařow
 10. řhluky. neme yuz unofe w ho(řa)
 ch. podřkoci nan zdie řřtyuo luti
 wrař, zamyři řzaky zlobu zapo-
 lena, uderi tyeřkim mlatem
 u prři. Zew(z)nyechu mutno
 15. zalořtiui leři. urazi z yunofe
 duřu duřicu, řie uyletye piekn-
 im tahřim hřřdem, z hřřla kra-
 řnynma řtoma. a, tu lezi, tepla
 kře u za duřicu tecie za otletlu, ři-
 20. ra zemye wřieřlu kře pıye, i bi
 w kařdey dieue po řzalniem řřde-
 czce ♥♥ Leze unofe w chl-
 adnei zemı, na unofı rořte du-
 bec duř; rozklada řie w řuky řřř i
 25. řřř. chařyewa ielen ř krařnima
 rořoma, řkacie na nořicyech ru-
 ciech, wzhoru pıena tahle
 u řie tľupi biř-

Transkribovaný přepis

Po paleografickém přepisu rukopisu následuje pokus o nový transkribovaný přepis. Vzhledem k tomu, že tento článek není zaměřen filologicky, byl příslušný poznámkový aparát vynechán. Text v závorkách na konci transkribovaného přepisu Jelena byl doplněn podle textu Jelena v Rukopise královédvorském.

- Z velikých dobrodružství
milost mi vyjeví sladinkú dostoynost.
Jáz stoňu sirdečenstviem, kehdy pomňu na to,
o kaké laskavosti želeje mysl moje,
5 jež takú lepú děvú chlubiti sě mohu.
Obako bez úhony své lásky, da žel krut,
jež vezdě nositi dirbju, neprose koho rve.
Puďí mě mysl lubiti – ó blazě, blazě mi.
Najvyššie žádost moje, spasenie očima,
10 vseže blaženstvie moje přijide očima,
v laskavé sirdce moje.
Rostieše milost viece v jasnějšiem účastenství –
sirdce, mysl, že jej otdach. Onatě prúd vsiech slastí,
početie-že veselé, moje radost, mój žel.
15 Jak róže z pupy iduce po rose sladce žže.
Cělovách miedna ústa – ó blazě, blazě mi.
To myslú nevymysli, spasen přiezniu tvú.
Žel lásku zapuďi, žel těši, láska túži.
Milost mě bude viniti, viniti mě nemóže:
20 z' objech jejé stvúcie, ladné, sladké, luzné,
roztomilé tělíčko – a vsě vólu cudnu.
Nebo když sirdce moje zajela ta děvva.

- Běháše jelen po horách, po vlasti poskakova,
po horách, po dolinách krásná parohy nosi,
krásnýma parohoma hustý les proráže,
po lese skákáše hbitými nohami.
- 5 Aj, ta junoše po horách chodíva
dolinami chodíva v lúté boje
hrrdú braň na sobě nosíva,
braniú mocnú rozráže vrahóv shluky.
Nenie juž junoše v horách!
- 10 Podskoči naň zdě lstivo lútý vrah,
zamiesi zraky zlobú zapolena,
uderí těžkým mlatem v prsy.
Zevzněchu mutno žalostiví lesi!
Vyrazi z junoše dušu, dušicu,
- 15 sie vyletě pěkným táhlým hrdlem,
z hrrdla krásnýma rtoma. Aj, tu leže!
Teplá krev za dušicú teče, za otletlu,
syrá země vřelú krev pije.
I by v každěj děvě po žalniem srdece.
- 20 Leže junoše v chladněj zemi,
na junoši roste dubec, dub,
rozkláda sě v suky šíř i šíř.
Cházieva jelen s krásnýma rohoma,
skáče na nožiciech ručiech,
- 25 vzhóru v listie piená táh[*lé hrrdlo.*
Sletuj]ú sě tlupy byst[*rých krahujcév,*
[ze vsia lesa sěmo na sien dub,]
[pokrakujú na dubě vsici:]
[„Pade junoše zlobú vraha.”]
- 30 [*Junoše plakáchu vsě děvy.*“]

K obsahu a autorství

Milostná píseň krále Václava

Milostná píseň krále Václava je – jak už její název napovídá – milostnou písní, v níž milenec opěvuje svou milou a její půvaby. Svým obsahem a stylem vzdáleně připomíná biblickou Píseň písní, se kterou, resp. s Bibli vůbec, ji pojí několik použitých výrazů [9]: ř. 10 *žádost má* × *žádost moje* (Pís 6, 11) – ř. 15 *sirdce, mysl* × *srdcem a myslí* (1 Pa 28, 9; Mt 22, 37) – ř. 18 *róže* × *já jsem růže* (Pís 2, 1) – ř. 20 *miedná ústa* × *ústa jeho přesladká* (Pís 5, 16). Skladeb podobného stylu a obsahu je více, ze staročeské lyriky lze vzpomenout zejména Otep myrry [10].

Milostná píseň krále Václava je zachována i v německé verzi v tzv. kodexu Manesse, rukopisu z počátku 14. století chovaného v Paříži, v němž jsou zachovány celkem tři písně připisované králi Václavovi (König Wenzel von Behein). Poprvé byly tyto básně vydány tiskem v roce 1748 Bodmerem v Zürichu, u nás je jako první vydal roku 1794 Löhner. Naposledy německou verzi MPKV včetně komentáře a literatury vydali v roce 1998 Bok a Pokorný [11].

Jak plyne z názvu písně, bylo její autorství připisáno králi Václavovi. Nálezce rukopisu Jan Václav Zimmermann ji sice považoval za nejstarší památku české literatury a kladl ji do 12. století, ale už v prvním vydání MPKV [2] ji Hanka označil jako dílo Václava I. (1205–1253). S autorstvím Václava I. souhlasil později i Václav Nebeský [12], provedl i rozbor důvodů, proč autorství připsat Václavovi I. V roce 1915 však Josef Šusta [13] přesunul autorství na Václava II. (1271–1305), což je dnes obecně přijímáno germanistickou literaturou [11].

Vzájemný poměr české a německé verze MPKV byl předmětem zkoumání v souvislosti se sporem o pravost českého exempláře.

Jelen

Jelen je lyrická báseň, v níž je jelen pobíhající po horách a po údolích metaforou jinocha pobíjejícího nepřítele. Na jinocha si však počíhá vrah a úkladně jej zabije. Na jinochově hrobě pak vyroste silný dub. Po hrobě poskakuje jelen – metafora hochových následovníků. Na dub se slétají krahujci, aby hlásali smutnou zvěst o smrti.

Jelen je, jak bylo vzpomenuto výše, zachován i v Rukopisu královédvorském. Mareš [14] se na základě textových odchylek obou verzí domníval, že Jelen v RK byl opisován právě z Jelena na rubu MPKV. Enders [15] oproti tomu dokazuje, že obě zachované verze Jelena jsou nezávislými opisy staršího nedochovaného originálu. Odpůrci pravosti RKZ považují Jelena z rubu MPKV za „krycí falzum“, vzniklé opisem textu Jelena z RK.

Ve světle výše uvedeného kontextu MPKV s Bibli se jako drobná zajímavost jeví, že v Písní písní jsou verše, v nichž se mluví o milém jako o jelenovi: *hlas milého mého, aj, ont se běře, skáče po těch horách, poskakuje na těch pahrbcích. Podobný jest milý můj srně aneb mladému jelenu* (Pís 2, 8–9) a *připodobni se, milý můj, srně neb mladému jelenu* (Pís 2, 17 a Pís 8, 14). Je tedy jen pouhou náhodou, že na rubu MPKV je báseň Jelen, obsahující rovněž trojici jinoch – jelen – děvče?

Historie sporu o pravost MPKV

Nález MPKV

Rukopis MPKV nalezl roku 1819 skriptor pražské universitní knihovny Jan Nepomuk Zimmermann, který jej téhož roku zaslal nejvyššímu purkrabí hraběti Františku Kolowratovi jako dar pro Museum království Českého. Vlastní okolnosti nálezu nejsou dodnes zcela jasné. Poprvé rukopis vydal v roce 1823 Václav Hanka, přičemž o MPKV udal pouze to, že je vydán „z rukopisu Národnjho Museum“ [16]. Teprve roku 1829 Václav A. Svoboda ve druhém vydání RK uvedl [17], že nálezcem MPKV je Zimmermann. V referátu k tomuto vydání RK napsal František Palacký, že MPKV „nalezl skriptor Zimmermann na deskách jedné knihy z pražské veřejné knihovny“ [18]. Nejobšírnější zprávu o nálezu podal až Pavel Josef Šafařík roku 1845, kdy uvedl [19], že MPKV byla roku 1823 (pozn. [20]) snata Zimmermannem z desky starého rukopisu spolu s několika dalšími lístky, které však nálezci uletěly, když je neopatrně sušil na okně.

O pravosti rukopisu se nepochybovalo. Josef Dobrovský o pravosti rukopisu nepochyboval, měl však MPKV za nepřiliš dobrý překlad německé verze [21]. Palacký kladl rukopis do poloviny 13. století, text považoval za zmatený shluk poetických obrazů a frází bez bližší souvislosti a MPKV nazýval *Verbiage* (sladkou hrou se slovy) bez určitého obsahu [22].

První námitky proti pravosti

O pravosti Jelena, jakožto básně známé z Rukopisu královédvorského, se po nálezu MPKV vůbec nepochybovalo – jeho verze na rubu MPKV byla ve stínu textu RK. První námitky směřovaly pouze proti textu samotné MPKV.

První proti MPKV vystoupil roku 1847 Moric Haupt [23], jenž se soustředil na výtky sémantického charakteru srovnáváním českého a německého textu – vytýkal zejména špatný překlad slova *liebe*, jenž ve staré němčině znamenalo *příjemný pocit, blaho* a nikoliv *lásku*, jak stojí v české verzi MPKV.

V roce 1854 se MPKV zabýval Václav Nebeský [12], který Hauptovy námitky vyvrátil a o pravosti MPKV nepochyboval. Provedl rovněž porovnání textů české a německé verze MPKV.

V prosinci 1856 přichází se svými námitkami Julius Fejfalík v přednáškách v Královské české společnosti nauk [24]. Převzal zčásti námitky Hauptovy a dále tvrdil, že staročeský text MPKV opakuje chyby, jichž se dopustil Löhner v edici německé verze na konci 18. století.

Chemický průzkum roku 1857

Na základě Fejfalíkovy žádosti se Musejní výbor rozhodl ustanovit komisi, která by MPKV prozkoumala [25]. Komise ve složení K. J. Erben, P. J. Šafařík, V. V. Tomek a

J. E. Vocel zkoumala rukopis nejen paleograficky ale i chemicky; jako chemik byl pozván Friedrich Rochleder.

Pomocí chemických činidel (sulfid amonný, hexakvanoželeznatan draselný) komise objevila na okrajích a mezi řádky textu MPKV zbytky několika písmen a slov [26] (čísla řádků udána podle paleografického přepisu):

MPKV

1 *nad slovem miloft* objevena písmena ex – mezi 3 a 4 na okraji objevena číslice 16 – mezi 24 a 25 objevena číslice 7 – 26 *po slově roztomile po straně písmene l příčná čárka a za posledním písmenem e jiné písmeno e.*

Jelen

8 *ve slově hrrdu za písmenem h nalezeno písmeno f* – 11 a 12 *pořeny hexakvanoželeznatánem draselným, přičemž „vystoupily najevo zřetelně písmeny písma pod nynějším textem, nemohly však býti čteny“* – 12 *na kraji za slovem zapo[lena] latinské slovo licet* – mezi 23 a 24 *slovo a fucich* – 26 *nalevo od řádku jakoby paragrafová značka ¶* – 27 *na konci řádku latinské slovo taq̄.*

Nalezené zbytky latinského textu byly paleograficky zařazeny do 15. století. Protože písmo českého (vrchního) textu se paleograficky hlásí do přelomu 12. a 13. století, bylo ve stručné zprávě o výsledcích průzkumu, vydané roku 1857 konstatováno [26]: „*nemůže tedy býti pochyby, že výrobek mnohem pozdější doby a s úmyslem podvodu předsevzaté napodobení staršího písma jest.*“

Protokoly, které byly o průzkumu napsány, byly vydány tiskem teprve na naléhání Martina Hattaly roku 1887, v souvislosti s novým chemickým průzkumem rukopisu [27].

Je nutné konstatovat, že chemické zkoumání rukopisu v roce 1857 bylo velmi nešetrné, takže rukopis je od těch dob z více než poloviny zmodralý vyloučeným hexakvanoželeznatánem železitým [28].

Hanuš

Chemickou zkouškou byl tedy rukopis MPKV označen za falzum. Znovu se jej po delší době dotkl až Ignác Hanuš, který ve své knize z roku 1868 pojednávající o falzifikátech české literatury věnoval MPKV rozsáhlou kapitolu [29], v níž shrnul dosavadní stav sporu. Jako možného falzátora označil nálezce rukopisu Zimmermanna. Mezi možnými důvody uvádí Zimmermannovu ješitnost a nedostatečnou znalost staročeského písemnictví. Hanuš se však domnívá, že Zimmerman našel nějaký staročeský překlad MPKV z 15. století, z něhož něco opsal a jen něco upravil podle německého textu a pak staročeský originál zničil. Námitky proti této hypotéze podal roku 1880 Josef Truhlář [30].

Chemický průzkum roku 1886

K dalšímu hmotnému průzkumu MPKV došlo v roce 1886, kdy byla spolu s ostatními spornými památkami znovu předmětem chemického průzkumu na základě podnětu Jana Gebauera.

Rukopis MPKV byl zkoumán 16. června 1886, přičemž byly sulfidem amonným oživeny tahy spodního písma (MPKV 4. ř. slovo lafkauofti). Ve zkoumání bylo

pokračováno dne 19. června 1886, kdy měla být zkoumána strana s Jelenem, ale byly pouze přečteny protokoly z roku 1857 a od zkoumání se dále ustoupilo [31]. Komise pokládala MPKV za falzum, které není třeba dále zkoumat a ztotožnila se se závěry zkoumání z roku 1857.

O paleografický důkaz podvrženosti MPKV se v roce 1917 pokusil Václav Hrubý, který autorství MPKV (a ostatních sporných památek) připsal Hankovi [32].

Pokusy o rehabilitaci

K obraně MPKV vystoupil po dlouhé době roku 1914 Martin Žunkovič [1], [6]. Vytkl zejména nedostatečnost paleografického důkazu podvrženosti MPKV, který se pokusil vyvrátit pomocí tzv. palimpsestové fotografie. Upozornil rovněž na důležitost básně Jelen – pokud je MPKV pravá, nemohl Jelena složit Hanka roku 1817 a RK je tedy pravý. Připomenul, že Fejfalík se právě přes MPKV odhodlal k útoku na pravost RK.

V roce 1930 vychází Flajšhansovo vydání RKZ [8], v němž je MPKV zařazena mezi ukázky falz. Paralelně je otisknuto i německý text MPKV. Edice je doplněna Vojtěchovými dokumentárními fotografiemi RKZ, kde je velmi kvalitně reprodukována MPKV, strana s Jelenem, jako ukázka podvrženého rukopisu.

Roku 1931 se rukopisu dotkl František Kolda [33], považoval jej za padělaný a za falzátora MPKV označuje, podobně jako Hanuš, nálezce rukopisu Zimmermanna.

Dosud nejvíce pro obranu MPKV vykonal František Mareš [34], který v roce 1931 podrobil celý spor o pravost MPKV důkladné revizi, zejména se zaměřil na kritiku dosavadního hmotného průzkumu. Nakonec se vyslovil pro rehabilitaci pravosti MPKV.

V rámci jubilejního vydání RKZ [3] se v roce 1936 Josef Karlík a Václav Seykora pokusili nezaujatě shrnout stav dosavadního sporu o RKZ a ostatní sporné památky. Dotkli se samozřejmě i MPKV a vydali i její dosud poslední edici.

Další spory však zanedlouho přerušila válka a po ní i celkový úpadek zájmu o problematiku RKZ.

Ivanovův tým

Na konci 60. let 20. století inicioval spisovatel Miroslav Ivanov zahájení nového hmotného průzkumu Rukopisů, který kromě RK a RZ zahrnul i další dvě sporné památky, MPKV a Píseň vyšehradskou.

Tzv. Ivanovův tým, ve složení Miroslav Ivanov, Jiří Josefík, Jiří Sitta, Dobroslav Srnec a Jaroslav Šonka, zkoumal MPKV ve dnech 11. a 22. dubna 1968. Tým se zejména pokusil o „vytažení“ spodního textu pod MPKV, o jehož existenci se vědělo od zkoušek z roku 1857. Využil toho, že text MPKV je psán pouze barvou (nejspíše směsí sazí a pojíva), kdežto spodní text byl psán železoduběnkovým inkoustem. Provedli otisk pergamenu rukopisu na želatinový papír vlhčený kyselinou chlorovodíkovou. Tím ionty železa z inkoustu spodního textu částečně přešly do želatinového papíru a po reakci s hexakvanoželeznatým draselným se objevil stranově převrácený otisk spodního písma. Po ofotografování a zrcadlovém obrácení bylo zjištěno, že spodní písmo tvoří zbytky latinského právního textu, dotýkajícího se snad manželského práva.

K doplnění výše podané edice celého rukopisu je zde rovněž podán spodní latinský text ve čtení Ivanovy komise [35], doplněný českým překladem (čísla řádků udána podle paleografického přepisu):

MPKV: 1 *dur que solo fr × kteří jedinému [půda n. plody]* – 2 *idem si caus ditans × týž jestliže pře obohacující – 3 semel est s here × jednou je [dědicem]* – 4 *ns prop nefast s × není dovoleno* – 5 *arate quis relligi × kdo být získán zpět* – 6 *us neque si non geneab × ani jestliže ne [zrodit]* – 7 *ueromanibus licere × vskutku rukama dovoleno* – 8 *st* – 9 *poescer e olim × kdysi* – 10 *o* – 11 *raro × vzácně* – 12 *solum pem × samo* – 14 *det* – 15 *sib fru × [sobě] [plod]* – 16 *fruit × [bylo]* – 19 *sed solo qui × ale samotnému jaký* – 21 *solo × samotnému* – 25 *a*
 Jelen: 1 *legibus to minimoque momento × zákonům s nepatrnou důležitostí* – 2 *tradidit a a × odevzdal* – 3 *it ubi ex dote ad na × kde z věna* – 4 *ta causa que bona fructusque × příčina [n. spor] která statky a plody* – 5 *na uimraste piarum fruct × zbožných žen plody* – 6 *quosper ex ceteram rem × který z ostatních věcí* – 7 *culmen cu b po × vrchol* – 8 *nemo sit o puer potest × ať nikdo není hoch může* – 9 *ab absolut dos generi suo × splatil svému rodu* – 10 *quare qui socrum suam fru × proto kdo svého tchána plody* – 11 *possidet J num hic × on vlastní [peníze] zde* – 12 *dotum cura fru × péče o [plody]* – 13 *cominuet × zmenšuje* – 14 *tum est dom × jest [dům]* – 15 *instupeat per × skrz* – 16 *murum domum solum in qua × snachu [zed] dům jediný v němž* – 17 *or* – 18 *nondum id × ještě ne* – 19 *et ad × a k* – 20 *det seorumque prop serui × [ať dá] a služebníkům kvůli služebníkovi* – 21 *quodque ne sup d no × a co cokoli* – 22 *ro fructu × plodem* – 24 *d* – 25 *curam × péči* – 26 *fruct × plod* – 27 *sse × [být]*.

Za hlavní důkaz falza byla považována skutečnost, že „*pod dnešními českými texty jsou původní texty latinské, tedy texty zcela jiné, na okrajových začátcích či koncích řádků odstríženého textu však byla psací látkou českého textu jen obtažena písmena původního latinského textu*“ [35]. Šonka [36] datoval spodní latinský text do přelomu 12. a 13. století, písmo českého textu do 13. až 14. století – to je ovšem v rozporu s nálezy komise z roku 1857, která spodní text datovala do 15. století. Jediným důkazem o falzifikaci rukopisu je tedy obtažení postranních sloupců psací látkou, s níž byl snad napsán český text. Komise bohužel ne zjistila, zda psací látka, jíž jsou obtaženy postranní sloupce, je opravdu identická s psací látkou českého textu [37].

Závěry komise byly nejprve publikovány v Ivanových beletristických knihách [38] a v časopisu Neděle [39], ale na publikaci protokolů bylo, jak známo, nutno čekat až do roku 1994 (pozn. [35]).

Výsledky průzkumu Ivanova týmu byly podrobeny kritice již roku 1973 Luborem Skokánkem [40]. Po publikaci Protokolů RKZ byla roku 1996 Jiřím Urbanem a Karlem Nesměrákem zpracována jejich zevrubná kritika, týkající se i MPKV, v níž závěry komise odmítli jako nepodložené [41].

Rieger

Jiří Rieger, který se dlouhou dobu zabýval hledáním anagramů a kryptogramů ve staročeské literatuře, publikoval v roce 1977 hypotézu [42], podle níž připsal autorství MPKV Budislavovi z Březnice a datoval její vznik do 12. století. Jeho závěry však nejsou příliš průkazné a nebyly všeobecně přijaty.

Endersovy rozbor

Z hlediska filologického a estetického se MPKV dosud nejobsáhleji zabýval Julius Enders. Ve své obsáhlé studii z roku 1971 (pozn. [43]), se věnuje zejména jazykovému

rozboru MPKV. Hodnotí styl MPKV jako umělý a knižní, její vznik klade do první poloviny 13. století. MPKV chápe spíše jako báseň v próze a přepisuje ji zcela novým způsobem, členěním do pěti prozaických odstavců: 1. *Z velikých dobrodružství × chlubiti se mohu*; 2. *Obako bez úhony × laskavé sirdce moje*; 3. *Rostieše milost × myslú nevmysli*; 4. *Spasen přiezniu × volu cudnu*; 5. *Nebo gdyž × zajela ta děva*. Provedl rovněž porovnání české a německé verze MPKV a dospěl k přesvědčení, že její původní jazyk byl nejspíše latinský.

Enders věnoval MPKV řadu cenných poznámek i ve svém Jazykovědném rozboru RKZ [44] a Estetickém rozboru RKZ [45].

Závěr

Rukopis MPKV je velmi důležitým rukopisem ve sporu o pravost RKZ, o jehož pravosti či podvrženosti nepanuje dosud jednotné mínění.

Chemické zkoušky nevnosly do případu MPKV jasno, neboť jejich výsledky si vzájemně odporují, a nedokazují jednoznačně podvrženost MPKV. Vzhledem k silnému chemickému poškození rukopisu bude případný další hmotný průzkum velmi obtížný, ne-li zcela nemožný.

Poslední jazykové a jiné připomínky obránců k obsahu a stylu MPKV zůstávají dosud bez odezvy z druhé strany, takže spor je v současné době na mrtvém bodě. Snad v budoucnu se k MPKV přistoupí nezaujatě a beze spěchu, aby bylo možno dopátrat se pravdy o jejím původu.

Poznámky

- [1] Žunkovič, M.: Ein altböhmisches Minnelied. *Staroslovan* 2, 1914, str. 288–290.
- [2] Hanka V.: *Starobylá skládání. Památka XII– XV. století. Díl opožděný*. Praha 1823, str. IX–X (předmluva) a 220–227 (paleografický a transkribovaný přepis a německá verze MPKV). Toto vydání bylo dodatečně postiženo cenzurou, přičemž v části nákladu byly vyměněny některé listy, mj. i strana 220, na níž je část paleografického přepisu MPKV (řádky 1–13); srv. Gabriel, Fr.: Hankova aféra s „Májovým snem“. *Listy filologické* 59, 1932, str. 48–55, 157–165 a 258–275.
- [3] Karlík J., Seykora V.: *Rukopis královédvorský a zelenohorský*. Praha, Rukopisný fond vědecký 1936, str. 257–258.
- [4] Mareš F.: *Pravda o Rukopisech zelenohorském a královédvorském*. Praha 1931, str. 9.
- [5] K překladům srv. zejména Hanka V.: *Polyglotta Kralodvorského rukopisu*. Praha 1852, X + 794 str.; a dále Laiske M.: *Bibliografie RKZ*. In: RKZ–Dnešní stav poznání. *Sborník Národního muzea C* 13/14, 1968/1969, str. 323–408.
- [6] Žunkovič M.: Die Königinhofer Handschrift ist zweifellos echt. *Staroslovan* 2, 1914, str. 138–151, tabulka III a IV.
- [7] *Almanach rukopisné obrany II*. Praha, Neklan 1993, desky.
- [8] *Rukopisy královédvorský a zelenohorský. Dokumentární fotografie V. Vojtěch. Přepisem a poznámkami doprovází V. Flajšhans*. Praha, Česká grafická unie 1930, str. 71–72 a tab. XXXVIa
- [9] Všechny dále uvedené biblické citáty jsou převzaty podle králického překladu; novodobý ekumenický překlad má poněkud jiná slova. Citáty byly kontrolovány i podle Vulgaty, které se spíše blíží překladu králický.
- [10] Lehár J.: *Česká středověká lyrika*. Praha, Vyšehrad 1990, str. 195 (edice) a 338 (komentář vč. výčtu biblických paralel).

- [11] Bok V., Pokorný J. (uspoř.): *Moravo, Čechy, radujte se! Němečtí a rakouští básníci v českých zemích za posledních Přemyslovců*. Praha, Aula 1998, str. 168–174 (historie německé verze MPKV a komentář) a str. 185–187 a 192–194 (edice).
- [12] Nebeský V.: Král Václav I., milostný básník německý. *Časopis Musea království Českého* 28, 1854, str. 347–363.
- [13] Šusta J.: Skládal Václav II. básně milostné? *Český časopis historický* 21, 1915, str. 217–244.
- [14] Mareš F.: *Pravda o Rukopisech zelenohorském a královédvorském*. Praha 1931, str. 18–21.
- [15] Enders J.: *Jazykovědný rozbor Rukopisu královédvorského, zelenohorského a dalších staročeských textů s nimi spojovaných*. Praha, Neklan 1993, str. 24–26.
- [16] Hanka V.: *op. cit. v pozn. [2]*, str. 220.
- [17] Hanka V., Svododa V. A.: *Kralodvorský rukopis. Sbirka staročeských zpíevno-pravných básní, s niekoľika jinými staročeskými zpíevy. Königinhofer handschrift. Sammlung altböhmischer lyrisch-epischer Gesänge, nebst andern altböhmischen Gedichten*. Praha, Knihkupectví J. G. Calve 1829, str. 14.
- [18] Palacký F.: Kralodvorský rukopis. Zbirka staročeských... básní... Nalezen a vydán od Václava Hanky... *Jahrbücher der Literatur (Wien)* 48, 1829, str. 138–169.
- [19] V předmluvě ke knize Thun J. M.: *Gedichte aus Böhmens Vorzeit. Mit einer Einleitung von P. J. Šafařík und Anmerkungen von F. Palacký*. Praha 1845, str. 18–19.
- [20] Bylo dlouho tradovaným omylem, že MPKV byla nalezena roku 1823, snad podle toho, že byla v tomto roce poprvé vydána. Teprve v roce 1857 bylo znovu zjištěno, že nálezu pochází opravdu z roku 1819.
- [21] Dobrovský J.: *Jahrbücher der Literatur* 1, 1827, str. 20.
- [22] Palacký F.: *Geschichte von Böhmen II., 1*. Praha 1836, str. 97.
- [23] Haupt M.: Über die böhmische Uebersetzung eines der Lieder König Wenzels von Böhmen. *Berichte über die Verhandlungen der königlich sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig* 8, 1846–1847 [vyd. 1848], str. 257–265.
- [24] Fejfalik J.: Über das sogenannte Minnelied Wenzel II., mit besonderer Beziehung auf das im böhmischen Museum befindliches böhmische Manuscript und Nachweis von dessen Unächtheit. *Abhandlungen der königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften* 10, 1856, str. 38. – Týž: Über König Wenzel von Böhmen als deutschen Liederdichter und über die Unechtheit der altböhmisches Pieseň milostná krále Václava I. *Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 29, 1857 [vyd. 1858], str. 315–330.
- [25] Tomek V. V.: Přednesení jednatele ve valném shromáždění. *Časopis Musea království Českého* 35, 1861, str. 13.
- [26] Nebeský V.: Zpráva o palaeografickém vyšetřování rukopisu Písně milostné krále Václava. *Časopis Musea království Českého* 32, 1858, str. 136–137.
- [27] *Časopis Musea království Českého* 61, 1887, str. 427–434.
- [28] Dosud není zcela jasné, zda toto poškození pochází z roku 1857 či bylo způsobeno až při posledním zkoumání tzv. Ivanovovým týmem v roce 1968. Pro staré poškození svědčí dvě starší svědectví:
a) *Při společném zkoumání originálu MPV a „Jelena“ v Museum dne 24. února 1931 přesevědčila jsme se ... celý list je potřísněn namodralými skvrnami z potírání ferrocyanovodíkem*. (Mareš F.: *op. cit. v pozn. [4]*, str. 12.)
b) *Orig. je po krajích chemickými zkouškami poškozen*. (Karlík J., Seykora V.: *op. cit. v pozn. [3]*, str. 33.)
Na druhé straně existující fotografie z roku 1966 takové poškození nevykazuje a svědčila by pro poškození MPKV Ivanovovým týmem (srv. Urban J.: Vlastivědný kroužek ve Dvoře Králové jubilejní. *Zprávy České společnosti rukopisné V/17* (25. června 2001), str. 5–7.)
- [29] Hanuš I. J.: *Die gefälschten böhmischen Gedichte aus den Jahren 1816-1849*. Praha 1868, s. 26–51.
- [30] Truhlář, J.: Podvrhl-li Zimmermann „Milostnou píseň“? *Světozor* 14, 1880, str. 82 a 94–95.
- [31] *Časopis Musea království Českého* 61, 1887, str. 300–305.
- [32] Hrubý V.: Psal Hanka Rukopis královédvorský? Jubilejní vzpomínka paleografova. *Český časopis historický* 23, 1917, str. 1–37 a 280–309.
- [33] Kolda F.: *Rukopisy a věda*. Praha 1931, str. 54–59.
- [34] Mareš F.: *op. cit. v pozn. [4]*, str. 6–28.
- [35] Ivanov M., Josefík J., Sitta J., Srnec D., Šonka J.: Protokoly o zkoumání Rukopisů královédvorského a zelenohorského a některých dalších rukopisů Národního muzea v Praze (1967–1971). *Sborník Národního muzea C* 34, 1991, str. 103–107.

- [36] Strojopis z 9. 6. 1968 podepsaný šifrou Š., který nakonec nebyl do Protokolů o zkoumání RKZ zařazen. Dokument přetištěn in: Urban J., Nesměrák K.: *Fakta o Protokolech RKZ*. Praha, Neklan 1996, str. 118–119.
- [37] K obtažení postranních sloupců mohlo dojít i po nálezů MPKV, se snahou o jakousi „restauraci“. Podobné zásahy jsou známy z RK, v němž Hanka obtáhl, pod dozorem Dobrovského, některá písmena.
- [38] Ivanov M.: *Tajemství RKZ*. Praha, Mladá fronta 1969, str. 572–580. – týž : *Záhada Rukopisu královédvorského*. Praha, Novinář 1970, str. 55–61. – týž: *Utajené protokoly aneb geniální podvod*. Praha, Centurion 1994, str. 102–106.
- [39] Ivanov M.: Po stopách tajemství starých rukopisů. *Neděle* 2, 1969, č. 12, str. 10–11; č. 13, str. 10–13.
- [40] Skokánek L.: *Poznámka ke zkoumání MPKV*. [strojopis] Praha 1973, 6 str. (v archivu autora tohoto článku).
- [41] Urban J., Nesměrák K.: *Fakta o Protokolech RKZ*. Praha, Neklan 1996, str. 109–120.
- [42] Rieger J.: *Tajemství rodu Buziců. Liběchovský zpravodaj* [Cyklostyl MNV Liběchov] 1977, str. 4–11.
- [43] Enders J.: *Milostná píseň krále Václava - opora starobylosti Rukopisů*. [strojopis] Malá Morávka 1971, 27 str. (v archivu autora tohoto článku).
- [44] Enders J.: *op. cit. v pozn.* [15], str. 340–342.
- [45] Enders J.: *Rukopis zelenohorský. Vznik, styl a básnická hodnota staročeské orální poesie*. Praha, Neklan 1993, 404 str.

A znovu k Třeštíkov...

DAVID PROKOP

Třeštíková kniha *Mýty kmene Čechů* [1] vyvolala diskuzi a zájem nejen v kruzích odborných, ale i u širší veřejnosti, která se zajímá o společenské vědy. Zajímavá diskuze na mnoha desítkách stran se k této práci rozvinula i v novém časopise *Dějiny – Teorie – Kritika* (DTK) [2]. Domnívám se, že Třeštík a témata s ním spojená jsou zajímavá natolik, že se vyplatí k tématu znovu vrátit i na stránkách *Zpráv ČSR*.

Jádrum této diskuze je článek – polemika mladých doktorandů Jaroslava Šulce, Jana Kypty a Jaroslava Jiříka. Autoři v ní především tvrdí, že Třeštík prakticky odvrhl své názory, které měl k danému tématu v 60. a 70. letech, aniž by ovšem zdůvodnil, co zapříčinilo radikální změnu v jeho názorech. Dříve Třeštík tvrdil, že české historické povědomí je *de facto* jen produktem Kosmovy kronikářské interpretace, která byla učenecká a měla kořeny již ve schématech uplatňovaných v antice. Tehdy konstatoval, že rozpoznat, kdy Kosma opisoval či literárně zpracovával orální tradici a kdy se jedná o produkty jeho vlastní invence, je prý nemožné. Praotce Čecha prý tehdy odmítal vůbec uznat jako český mýtus, v jeho nové knize toto ovšem tvoří základ jeho interpretace českého etnogenetického mýtu. Snaží se dokázat na základě úryvků různých textů, že české předkřesťanské představy jsou stejně komplexní jako u jiných indoevropských národů. Je přitom veden snahou po komparativním přístupu, který úspěšně uplatnil G. Dumézil [3]. Ovšem podle trojice kritiků tento přístup „*postrádá vnitřní konzistenci a působí dojmem libovольnosti, bezradnosti a někdy bohužel i účelovosti*“. Popírají Třeštíkovu přesvědčení, že původní orálně tradovaný substrát, který je obsažen ve starých

českých literárních dílech, lze vysledovat na základě jejich komparace. Dokonce je Třeštíkovi vytknuto, že dobře nezná Dumézilovu metodu – totiž že srovnávací mytologie je uplatnitelná teprve tehdy, jedná-li se o shodný *funkční* kontext. Ostré výtky pokračují – slovanský mýtus prý zanikl dříve, než byl věrně a podrobně zaznamenán. Třeštík potom nemůže než vlastně jen nezávazně uvažovat. Výše zmíněné je obecným jádrem jejich kritiky, kterou pak konkretizují na vybraných případech – srovnávání Kosmy a Dalimila, etnogeneze Chorvatů zaznamenaná Konstantinem Porfyrogenetem a její analogie s etnogenezí českou, vyprávění o hoře Říp a o rotundě na ní, Třeštíkova interpretace zmínky o Bohemovi v německé kronice ze 13. století *Chronicon imperatorum et pontificum bavaricum*, *Kristián*, *Povesti vremenych let* atd. Závěrem Třeštíkovi vytýkají, že by neměl spekulovat o něčem, k čemu je tak málo pramenů a že by měl uplatnit interdisciplinární spolupráci.

Třeštík na kritiku mladých vědců, kteří si věru nebrali servítky k mohykánovi našich společenských věd, reaguje velmi drsně, možná za hranicí společensky únosné komunikace. Je to nepříjemně překvapivé – byť byla kritika jeho práce ostrá, byla zcela v mezích slušnosti. Pomineme-li osobní invectivy, jako opáření působí jeho věta, ve které se Třeštík podivuje tomu, že redakce vůbec článek přijala. Má jistě na mysli pro něj neprofesionální parametry kritiky jeho práce, ale i tak je to na pováženou. Mají být umlčovány jiné vědecké názory, má se vůči kolegům v diskusi používat dehonestujících obrátů? Česká společnost rukopisná má bohužel s takovými jevy provázajícími českou vědu dlouhodobě trapně-smutné zkušenosti [4]. Čtenář Třeštíkovi reakce, s přihlédnutím k tomu *kdo* je Třeštík – tedy jak vysoké a významné místo má v české vědecké obci [5], musí být opravdu udiven a posmutnělý nad úrovní takové diskuse.

Poté, co Třeštík označil autory recenze za začátečníky, zpochybnil to, že četli základní prameny a znají mýty odjinud než z příručky pro základní školy, věnuje se některým partikulárním problémům své práce – tak jak jsme je viděli ve výčtu výše. Přiznal také svou inspiraci nejen Dumézilem, Ivanovovem a Toporovem, ale i Eliadem a Lévi Straussem [6]. Pokud jde o metodu, zdůraznil, že nelze jen neorganicky vršit různé varianty výkladů, ale že aby tento postup měl cenu, je nutné výklady uspořádat do „*logické, soudržné a navzájem si neprotiřečící souvislosti*“. Jeho důkazy, pokud se týká použití metod Dumézilova strukturalismu, spočívají v tom, že genealogická struktura slovanského mýtu končí trojčlennou generací králů či národů. Třeštík svým kritikům vytýká, že zcela chybně považují mýtus za „*cosi uzavřeného v sobě, bytující kdesi jako zvláštní (orální) slovesný útvar; obdoba básně či písně, něco, co lze věrně a podrobně zaznamenat a ne jen jako obecnou látku ... Mýty ... nejsou ex definitione žádnou pamětí, nepřipomínají nebo neodrážejí žádnou minulost. Nejsou ale ani pseudopamětí. Jsou situovány v počátcích času, tedy v bezčasi*“. Tady bych viděl největší oporu Třeštíkovi metody a argumentace (kterou bohužel znehodnocuje předchozím urážlivým tónem). Jeho síla spočívá právě v teoretickém zvládnutí prací velkých religionistů, ve velmi dobrém povědomí o množství použitelných metod, v jeho zkušenosti. Člověk zabývající se historickou vědou, zvláště pak v těch případech, kdy je velký nedostatek pramenů (což je náš případ) a kdy tedy maximálně záleží na použitých teoriích a metodách, potřebuje čas. Potřebuje čas tyto metody pochopit. Tento čas velmi mladí kritici Třeštíkovi práce prostě

nemohli mít a právě toto je základní důvod, proč nemohou být schopni kritizovat Třeštíkovu práci jako *komplexní celek*. Geniální matematik může přinést převratné teorie třeba jako pětadvacetiletý. Historikovi či ekonomovi sebevětší genialita v souboji s časem, který potřebuje na zvládnutí látky, prostě mnoho nepomůže.

Zajímavé je i Třeštíkovy vymezení se vůči pozitivizmu. Sám prý byl kdysi pozitivistou. Dnes se jím necítí, byť je silně ovlivněn hlubokými pozitivistickými kořeny tradiční české medievalistiky. Ctí pozitivistické metody, jež jsou základem řemesla, nicméně skutečná věda – historiografie začíná až za pozitivizmem. V podstatě i své kritiky napadá v tom smyslu, že vycházejí jen z pohledu omezeného, vulgárního pozitivizmu. To ovšem trojice mladých vědců v další reakci na stránkách DTK odmítá a na oplátku Třeštíkovy vytýká, že je příliš přímočarý a nerespektuje omezenou vypovídací hodnotu pramenů a různé varianty výkladu. Znovu se vrací k nesprávnému použití Dumézilovy metody – tvrdí, že nejdůležitější roli ve srovnávací mytologii nehrají prosté analogie, nýbrž *homologie*, tj. geneticky provázané jevy.

V témže čísle DTK je i další (podstatně kratší) recenze od Pavlína Rychterové. Ta upozorňuje na zajímavé souvislosti „rozvolnění“ Dumézilovy teorie jím samým i jeho žáky, ale také – a to je pro nás asi zajímavější – tvrdí, že Třeštík ke své knize přistupoval již s hotovou představou o tom, že české mýty jsou státotvorné. Jeho práci vidí v rámci strukturalismu jako „*diskurzivní konstrukt, vymezený intelektuálním a světonázorovým vkladem autora*“. Celkově tedy ani tato recenze, byť výrazivem jemnější, nevyznívá pro Třeštíka právě příznivě.

Pro „rukopisníky“ je asi nejdůležitějším zjištěním to, že od české společenskovední debaty se zřejmě v nejbližší budoucnosti nedá očekávat pozitivní vývoj. I u slavných bořitelů vědeckých stereotypů, jak se právě Třeštík rád prezentuje a jak je také prezentován, přetrvává hloupá představa o tom, že jen někdo má patent na rozum a ostatní jsou pouhá horda diletantů, jejichž názory by neměly být vůbec slyšet.

Poznámky

- [1] Třeštík, D.: *Mýty kmene Čechů (7.–10. století). Tři studie ke „starým pověstem českým“*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2003. Kniha mnou stručně recenzována ve *Zprávách České společnosti rukopisné VI/5* (1. června 2004), str. 134–135.
- [2] Konkrétně v č. 2/2004. Časopis od začátku roku 2004 vydává Masarykův ústav AV ČR ve spolupráci s Výzkumným centrem pro dějiny vědy.
- [3] O tomto tématu může čtenář Zprávy nalézt krátký přehled v mém článku Meze filologie ve *Zprávách České společnosti rukopisné VI/6* (1. prosince 2004), str. 150–152.
- [4] K tomu např. dokumenty dostupné na webových stránkách Ing. Jiřího Urbana *Stanovisko vědecké rady AV ČR z roku 1998* jako příklad nedávný (<http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/projevyl-radaav.htm>). A že mají takové „vědecké“ přístupy v české vědě hlubokou tradici vidíme na dalším klasickém dokumentu, který je dostupný např. na stránkách Ing. Jaroslava Gagana *Prohlášení o vyřešení otázky rukopisné z roku 1911* (<http://people.fsv.cvut.cz/~gagan/jag-rukopisy/dokument/prohlas.htm>). O tom, jak oficiální věda ignorovala celoživotní odbornou práci nedávno zesnulého PhDr. Julia Enderse, víme také bohužel velmi dobře. Je to hořké konstatování, ale v tomto ohledu jakoby ani žádný rok 1989 neexistoval.
- [5] Mám zde na mysli především jeho vědeckou autoritu, nikoli nějaké formální posty ve vědecké hierarchii.
- [6] Vynikající syntézou, ve které se lze rychle a kvalifikovaně poučit nejen o zmíněných autorech, ale o celé šíři religionistického bádání, je kniha Karla Skalického *V zápasu s posvátnem*. Praha, CDK 2005.

Utajená oponentura aneb pokus o geniální podvod

JIŘÍ URBAN

V poměrně nedávné době došlo k několika významným událostem:

1. V propagačních materiálech Kriminálního ústavu [1] se objevilo sdělení, které odporuje stanovisku téhož ústavu, přijatému v roce 1975 [2].
2. Francouzský historik A. Soubigou ve své knize [3] o Tomáši Garykovi Masarykovi uvedl, že „*nepravost Rukopisů byla dokázána chemickým rozbořem v letech 1967–1970*“.
3. Masarykův ústav Akademie věd ČR vydal po letech odkladu 52. svazek Masarykových spisů s názvem *Vboji o Rukopisy*. [4]
4. Bylo zjištěno, že na univerzitě se jako zdroj poznání k Rukopisům uvádí literatura faktu spisovatele Ivanova a jazykovědné práce J. Enderse [5] se ignorují.

To nás nutí informovat veřejnost o skutečnostech, které vrhají světlo na neznámé okolnosti průzkumu Rukopisů před třiceti lety.

Spisovatel Ivanov přesvědčil velkou část veřejnosti, že materiály z průzkumu, který inicioval, mají povahu protokolů. Protože ke skutečným protokolům mají značně daleko, budeme je zde označovat Protokoly s velkým P. Další mystifikace spisovatele spočívají v tom, že předkládané závěry nevycházejí z chemických zkoušek, ale opírají se o spekulativní disciplíny. Konečně spisovatel literatury faktu tvrdil, že k zadržení publikace Protokolů došlo z politických důvodů [6]. A tomu všemu se dnes věří a po odchodu spisovatele Ivanova jsou dezinformace šířeny nejen tiskem, ale i vědeckými institucemi.

Naproti tomu je téměř neznámo, že vedení Kriminálního ústavu v roce 1974 rozhodlo, že činnost Ivanovova týmu (M. Ivanov, J. Šonka, restaurátor J. Josefík a dva zaměstnanci KÚ D. Srnec a J. Sitta) podléhá oponentnímu řízení. V jeho rámci bylo zadáno vypracování deseti oponentních posudků, publikovaných v [7]. V rámci tohoto oponentního řízení proběhla v roce 1975 diskuse, jejíž obsah dosud publikován nebyl a z níž zde přinášíme některá fakta, o nichž se spisovatel Ivanov zapomněl zmínit. Níže uvedené citáty z této diskuse pochází z doslovného přepisu ze zasedání Vědecké rady Kriminálního ústavu [8].

Oponenti vesměs konstatovali nedostatečnost chemických zkoušek, která vyplývá ze samotného textu Protokolů. Mám zde na mysli původní texty, uložené v Archivu Ministerstva vnitra a nikoli upravenou mutaci, publikovanou ve Sborníku Národního muzea [9]. Protože všechny posudky jsou publikovány v [7], upouštím zde od jejich citování už také proto, že spisovatel Ivanov na neveřejném zasedání oponentní komise nedostatečnost chemických postupů doznal. Zároveň předložil vysvětlení jakým „*nedopatřením*“ se stalo, že na jeviště vstoupila tak významně exaktní disciplína:

...řekl jsem Hoffmanovi, že by bylo potřeba, aby on požádal min. vnitra, aby se konaly nové chemické zkoušky. Já tehdy netušil, že chemie nám tento případ nerozhodne a že daleko

důležitější, jak se pak ukázalo je paleografie, že daleko důležitější je restaurátorský pohled.

Zařazení restaurátora Josefika do badatelského týmu ovšem bylo geniálně prozíravé.

V jiném ze svých projevů, tentokrát určených veřejnosti [10] spisovatel vyzradil, že ministra Hofmana seznámil se svojí hypotézou. Zda v rámci hypotézy byl i záměr zabránit obráncům Rukopisů, aby se dovolávali chemických zkoušek, to spisovatel veřejně nesdělil. Svěřil se s tím oponentní komisi, kterou rovněž seznámil s dalšími předpoklady svojí hypotézy:

Já jsem než jsem napsal ty dvě své knihy, tak jsem prostudoval všechno co bylo napsáno. Bylo napsáno 1056 prací. Já jsem je přečetl, já jsem si je prostě zkonspetoval. A o tom, že to je palimpsest, RK nebo RZ, no to nikoho nenapadlo. Já jsem právě na tomto postavil svoji hypotézu, poněvadž jsem říkal, že jedině tak je možno vysvětlit chemické soudy z roku 86. Oni zkoumali chemikové iniciály ty jsou středověký, to ostatní falzátor odstranil a doplnil svým novým textem. U každé iniciály je porušen písařův duktus. Bud' potřeboval namačkat text nebo ho roztáhnout, aby se dostal k stávající středověké iniciále.

Při vyslovení této mystifikace autor zjevně předpokládal, že nikdo z přítomných neví nic o Bělohoubkově zkoumání písma (nikoli iniciál), ovšem kromě Dr. Šonky, který o podstatě Bělohoubkových zkoušek věděl.

Zatímco chemické nedostatky jsou v textu Protokolů zjevné a byly snadno odhaleny, nedostatky plynoucí z využití jiných metod, jejichž odhalení by vyžadovalo konfrontaci s originály Rukopisů nebo jinými materiály, zůstaly některým oponentům skryty. Svědčí o tom např. vyjádření oponenta Tomka:

Ovšem nutno vzít v úvahu obrovské zkušenosti restaurátorů, ak. mal. Josefík aj., kde prostě otázka krakeláže je dnes již samostatnou disciplinou v oblasti restaurování rukopisu a malby, a jestliže jeho názor na krakeláž je takový jak uvádí, tak rozhodně je nutno z toho vycházet a brát to zcela vážně i když to není exaktní pohled.

K tomu zde poznamenávám, že pro zodpovězení zásadní otázky, tedy určení stratigrafie psacích látek v RZ, lze užít objektivní metody a jiný oponent (Sabina) na to poukázal:

Já nemám připomínek k tomu, co jste řekli, je v podstatě to, co jsem napsal ve svém posudku. Snad bych ještě doplnil ještě to, co tam řečeno nebylo a sice možnosti, proč nebyla využita elektronová mikroskopie nanejvýš tedy rastrovací elektronová mikroskopie, která má velmi vysokou rozlišovací schopnost a právě tady v těch otázkách jednak razur jednak stanovování jednotlivých vrstev těch iniciál atd. Tam by samozřejmě ta stereosk. mikroskopie řekla asi podstatně víc. než ty mikroskopické zkoušky, které byly prováděny.

Námítky ovšem nebyly činěny jen proti chemickým postupům, dokumentaci a interpretaci, ale též k postupům fotografickým. Např.:

Uvádím tady na str. 6 svého posudku, že to je k otázce toho zvýrazněného textu, který tam byl dokázán tedy fotografickou cestou. Píšu: „na jednom z těchto pozitivů (není přesně uveden)“, což je taky důležité, „identifikoval un. p. Dr. Fiala z FF UK“ v uvozovkách vás

cituju, „zvýrazněné tahy na RZ jako nepochybné zbytky písma“. No a tomu lze tedy říci, že je nutné uvést i přesné podmínky fotografování, ne tedy jenom tu clonu, poněvadž ty výsledky, které jste tímto způsobem dosáhli, nelze objektivně hodnotit. To vám potvrdí tady přítomný ing. Doubek, který v tomto je věd. kapacita, protože, když neuvedete vlnovou délku, neuvedete filtry, neuvedete materiál, může se stát docela lehce, že se vytáhne z toho obrazně řečeno něco, co tam nebylo nebo naopak se potlačí něco, co tam bylo. To se může klidně stát. To vám s tím se dají dělat úplně kouzla. Pod takovýhle posudek se vám žádných chemik nemůže teda objektivně podepsat. Z toho důvodu nemůžeme potom přijmout některé závěry, které z toho vyplývají z celkových těch zkoumání a to je jenom ukázka. Takových bodů tam je teda celá řada.

Zmiňovaný snímek, na jehož základě dotázaný univ. prof. Fiala identifikoval písmo, jsem prahnul spatřit, ale v žádné mutaci Protokolů není zařazen!

Po připomínkování Protokolů a jejich posudků se diskusní jednání oponentní komise zaměřilo na problém, jak naložit s materiály Ivanovova týmu, označované autory za „protokoly“. Dále uvádím bez komentáře delší výňatek z přepisu diskuse [8], důraz vyjádřený tučným písmem je můj.

Doc. Janák: ... jestliže by existovala nějaká komise, která by dokázala vygumovat nebo označit věci, které jsou nesporně nedostatečně doložené v daném textu, který tady leží, tak se domnívám, že není nutné tento materiál před veřejností zavřít.

Karnet: Tady prostě existují tzv. protokoly, které nedokazují správně vědecky, co mají dokázat. Nám se může stát, že někdo se zase toho ještě chytne v této nebo příští generaci a bude říkat: „Jak já mám věřit závěrům, když tam je 1000,“ možná že jsem to přehnal, „ale 250 určitě chyb,“ a dokáže nám, že ty chyby tam jsou. Proto znovu podtrhuju to, že nedoporučuji v této formě, aby výsledky tedy zkoumání expertní skupiny byly uveřejněny.

Sabina: ... já jsem se vyjadřoval jenom k chemickým zkouškám, k ničemu jinému a ten posudek je také zaměřen tímto způsobem, tak jsem nucen tedy doporučit KÚ tu část chemickou nepodepisovat a buď ji teda doplnit tím rozbořením těch metod a zdůvodněním, proč jsem tam použil metody takové nebo onaké bez toho, aniž by toto bylo uděláno. Já nemluvíím za ostatní věci. Já se dokonce domnívám a říkám to tady ve svém posudku, že považuji teda to ostatní, co bylo uděláno, za cennější nežli tu chemii. To tam je řečeno ke konci posudku. Ale pokud jde o tu chemii a z hlediska člověka-přírodovědce, promiňte mi, ten přístup k těm chemickým zkouškám není exaktní, není vědecký a proto tuto část nedoporučuji k publikaci.

Vojna: ... Je třeba si uvědomit také ten moment, že expertiza je expertizou KÚ. Ústav by měl tedy za ni ručit a jestliže ji vedení Ú schválí potom bude za ni ručit a nesmí riskovat v žádném případě jakoukoliv námitku, že některá metoda není dokonce doložena, je neprůkazná a pod. Následky myslím že jsou celkem zřejmé. A ještě jednu výtku k s. Ivanovovi. Konzultace s různými profesory, vyjmenoval jich tu asi 15, nepočítaje v to množství dalších docentů, je věc správná, ale je třeba ji také dokládat. Argument, kdy se tedy dovolávám pouze slovně toho, že jsem s někým hovořil a kdo mi tedy někdy něco potvrdil je příliš slabý argument pro jednání na našem dnešním zasedání. Měli jste a poukazují i na běžnou praxi v krim. expert. činnosti, že i když si náš pracovník není jistý

zda v daném případě je ta či ona metoda použitelná či nikoli, případně potřebuje zkontrolovat něco, je povinen do znaleckého posudku uvést případ této konzultace s uvedením tedy, o koho šlo a jaké stanovisko konzultant zaujal, nehlédě na to, že i s tím se nespokojujeme a žádáme tzv. dílčí posudky, o které potom opíráme konečné závěry, kde trváme a soudy trvají na tom, aby tyto posudky byly součástí komplexních expertiz, jako je v tomto případě. Konstatuji, že zmínky podobného typu v té vaší práci nejsou.

Ivanov: ... sám za sebe se domnívám, že by přece jsme tady měli zvážit především, co s tím dál. Plně chápu KÚ, plně chápu to, že jsou zde chem. nedostatky a že máte právo na ty chemické nedostatky poukazovat. Na druhé straně je třeba zvážit, že tu existuje obec obhájců, která přivítala by s nesmírným potěšením, někdy možná s nacionalistickým potěšením, že se tu vlastně nic nedokázalo a že vlastně ty všechny pokusy byly chybné nebo nedostatečné. Tak abychom zvážili, jak z této situace. To je vlastně asi smysl tady toho sedění. Možná, že by stálo za úvahu uvažovat, kdyby někteří chemikové, třeba tady s. Karnet jako náš oponent nejzákladnější, nebo př. s. Janák, případ. další, se zamysleli nad chemickou částí protokolů, co by z toho se mělo vyškrtnout, aby nenahrávalo obhájcům. Když totiž se zase vydá prohlášení, že, dejme tomu, pokusy nebo protokoly, nebo záznamy nebo ať už se to vede jakkoliv, nebyly prováděny vědecky a že se tedy nedokázalo, že běží o podvržení. Já se domnívám, že by to nebylo moudré. Každopádně si myslím, že jako MK jako objednatel celé této věci, že by i oni měli zvážit, jak tedy z toho dál, poněvadž to neběží jenom o nás 4 nebo nás 3, co tu sedíme. Ty otázky mají i další dopad a, že by M jako majitel R mělo k tomu také říci své, že by jistě bylo vhodné uvažovat, v jaké formě zpřístupnit případně opravené ty chemické pasáže a zpřístupnit celkový soubor těch protokolů vědecké veřejnosti, osobně se domnívám, že by bylo a myslím, že to navrhuje i s. Mencl, že by bylo užitečné předat všechny tento komplex, to zn. i s těmi 4 tis. a s těmi dalšími stovkami negativů do M s tím, že by (Dr. Šonka dokládá s posudky, oponentními), to by bylo potřeba, aby tam byly k dispozici v případě jestli bychom [vynecháno v přepisu] říkám chemik nikdo z nás není, to je také kuriózní situace, těžko, abychom na chemii odpovídali, ale že by možná stálo za to, kdybychom se v nějakém vámi případně určeném kolektivu sešli a zvážili, které chemické pasáže by měly odtamtud případně být opraveny nebo vypuštěny, případně ten laser, poněvadž o něm se domníval s. Janák, že byl dělán špatně, i když tedy faktem je, že na druhé straně ten laser byl první na světě, že to nikdo před náma nedělal a dělalo se to tedy špatně. To chápu z vašich posudků, ale že by se tento fakt, že tu v ČSSR se pokusilo na to jít nějakým novým způsobem, že by to nemělo být opomenuto. **Prostě je třeba nalézt přijatelné optimální řešení jak pro Ú jako takový, tak pro MK, tak pro NM, tak i, a na to se nesmí zapomenout, řešení, které by zabránilo obhájcům znovu vystupovat s tím, že R jsou pravé.**

Mencl: To je sice hezký návrh ovšem, že některé pasáže totiž jsou dneska jako historie. Vy jste nám třeba s tím laserem do toho zasáhli. Ten zásah tam bude a bude tam i pro příští generace, tudíž badatelé třeba v dalších generacích s tím budou muset počítat. Proto se to nedá vymazat. Zrovna tak některé jiné zásahy a rovněž některá jiná zkoumání. Je fakt, že některé věci by tam šly opravit. To jsou evidentní chyby třeba v tom názvosloví nebo vyjadřování, různé ty formulace, případně doplnit na kterých přístrojích to bylo. Nevím jestli se podaří nebo jestli by se tam podařilo třeba to nějak udělat ty podmínky, poněvadž

jestli nejsou podchyceny ve vašich poznámkách, a o tom pochybuju, třeba že to tam bylo pečlivě uděláno, poněvadž když se to takhle sepíše, člověk má potom k tomu takový svůj názor, tak to už je problematický. To teda já si v tomhle stádiu netroufám říct, že by to šlo bezezbýtku opravit. Jisté je, že něco by tam opravit šlo, to zn. ty menší chyby, ovšem ty zásadní, ty hrubé nedostatky jak v popisu těch metod, ale hlavně těch podmínek, to je tedy otázka velice problematická a právě to je také ten motiv, proč to tedy zamítám v tomto rozsahu, tak jak je to popsáno, publikovat, poněvadž tam byste se ocitli v palbě obhájců pravosti R, poněvadž by na to mohli právem poukázat, že jsou podmínky naprosto nepopsané, že to mohlo bejt tak nebo tak, a byla by z toho skutečně ta polemika a taková situace, kam bysme se dostat nechtěli.

Churavý: Jestli dovolíte ještě pár slov, chtěl bych říct k věcné záležitosti [vynecháno v prepisu] vyřešit ve VR, ale zaujala mě ta poslední zmínka o možnosti napravení toho co se jaksi nepodařilo v tom protokolu. Ono ne nadarmo se říká, co je psáno, to je dáno, a protokol v našich rukách je vždycky velmi vážná věc. Myslím si, že protokol o takové věci jako o které jednáme je tím vážnější a domnívám se, že je třeba podpořit s. Mencla, který říká, že stěží by šlo v tom protokolu něco opravovat, protože napomáhat něčemu, to bysme se mohli dopustit ještě chyby na druhou, protože bysme mohli třeba v dobré vůli něco udělat pěkně, bysme zastřeli to, že to vlastně pěkně není a vlastně bysme se mohli sami stát tím způsobem jakými si falzifikátory.

pplk. Penzěš: To je důležitá otázka, kterou je třeba si uvědomit, protože plně sdílím názor, který tady byl vyjádřen, abychom se nedopustili další falzifikace, protože měnit protokoly, to je falzifikace.

Jak známo Protokoly nebyly Kriminalistickým ústavem povoleny k tisku. Byla tak obráncům znemožněna jejich kritika a krom toho znemožněno publikování Endersových jazykovědných studií (dojednané s ředitelem Švehlou) s odvoláním na to, že smějí být ve Sborníku NM otištěny až po vydání Protokolů. Časem pak KÚ vydal prohlášení, ve kterém sdělil, že nevydal žádnou expertizu a že informace z literatury faktu postrádají opodstatnění.

Poznámky

- [1] *Bulletin Kriminalistického ústavu v Praze, vydáný k 13. setkání představitelů ENFSI.* Praha, Kriminalistický ústav 2001, str. 18.
- [2] *Sdělení Kriminalistického ústavu VB.* ČTK 24. května 1978.
- [3] Soubigou, A.: *Tomáš Garrigue Masaryk.* Praha Litomyšl, Paseka 2004, 451 str.
- [4] T. G. Masaryk: *Z bojů o Rukopisy 1886–1888.* Praha, Masarykův ústav AV ČR 2005.
- [5] Enders J.: *Jazykovědný rozbor Rukopisu královédvorského, zelenohorského a dalších staročeských textů s nimi spojovaných.* Praha, Neklan 1993, 387 str. – týž: *Rukopis zelenohorský a královédvorský. Vznik, styl a básnická hodnota staročeské orální poesie.* Praha, Neklan 1993, 404 str.
- [6] Ivanov M.: *Utajené protokoly aneb geniální podvod.* Praha, Vydavatelství a nakladatelství MV ČR Centurion 1994, 224 str.
- [7] Urban J., Nesměrák K.: *Fakta o Protokolech RKZ.* Praha, Neklan 1996, 140 str.
- [8] *Přepis diskuse na zasedání vědecké rady Kriminalistického ústavu VB FSVB podle magnetofonového pásku.* Archiv MV ČR, č.j. VB/7-0207/KÚ-75.
- [9] Ivanov M., Josefík J., Sitta J., Srnec D., Šonka J.: *Protokoly o zkoumání Rukopisů královédvorského a zelenohorského a některých dalších rukopisů Národního muzea v Praze (1967–1971); Sborník Národního muzea C – literární historie 34, 1991, č. 1–4, 116 str.*
- [10] Ivanov M.: *Jak to bylo s Tajemstvím RKZ. Tvorba 3/1972 (12. ledna 1972), str. 12.*

Recenze

Scheybal, Josef V.: *Senzace pěti století v kramářské písni. Příspěvek k dějinám lidového zpravodajského zpěvu. Hradec Králové, Kruh 1991, 392 str. ISBN 80-031-624-1.*

Záslužná a mravenčí práce shromáždila šedesát tzv. kramářských písní. Je bohatě ilustrována a vybavena důkladným komentářem.

Za naši první píseň tohoto druhu je považována – podle Zdeňka Nejedlého – *Pisnička starodávná o vítězství Čechů u Ústí, a to léta tisícího čtyřstého šestmécítmého*, o 46 slokách z let 1426–1427. Poslední je *Zajímavá píseň o bolševismu* o pěti slokách z roku 1921, útočící na oportunistus sociálně demokratických ministrů.

Padesátou třetí ukázkou této sbírky je *Nová píseň o hrozném zfalšování (!) starých památek objeveném skrze dvě hvězdy českých a vysokých škol Pražských roku tohoto. Zpívá se jako: „Jabůrek u kanonu stál.“*. Vznikla na jaře roku 1886 jako reakce na Masarykův a posléze neblaze proslulý Gebauerův článek v časopisu *Athenaeum*. Komentář je podepřen nedoloženými vývody uváděnými v Ivanovově *Tajemství RKZ* (Praha, Mladá fronta 1969), který uvádí: „*Nová píseň o hrozném zfalšování starých památek, inspirovaná bezohlednými výpady Martina Hattaly a Julia Grégra, náleží mezi první novinářské útoky proti odpůrcům pravosti obou rukopisů. Jeho autora se zatím nepodařilo zjistit. Zdá se, že jej nezná ani rodina Gebauerova, která výtisk této písně vlastnila.*“

Vraťme se ještě ke Scheybalovu úvodu celé knihy, je plně v duchu názorů Julia Enderse z jeho *Estetického rozboru*. Scheybal o kramářské písni uvádí: „*Praměti kramářské písně byla veršovaná, zpěvnou formou přednášená zpráva o událostech dějinných i nedávných. Potulný pěvec, obdařený bohatou pamětí, samostatnou schopností básnickou a čilou obratností variační, byl vítaným hostem na panovnických dvorech stejně jako na venkovských sídlech rodové šlechty i na tržních střediscích a křížovatkách, kde se scházely davy prostého lidu. Jeho hrdinské eposy a náboženské báje, přednášené za doprovodu harfy, huslí, píšťaly nebo rohu, slučovaly v sobě skutečnou a básnickou nadsázku v podivuhodnou, neobyčejně sugestivní jednotu. Silná emociálnost těchto zpěvů nabádala starověkého a raně středověkého člověka k boji, vychovávala v něm pevné cítění kmenové i národní a byla mu často jednou pokladnicí vědomostí dějinných i mytologických. Proto si tolik vážil svých pěvců, kteří mu byli učiteli i zpravodaji zároveň. Čím nevyčerpatelnější byla jejich paměť, čím bohatší rozsah měl jejich repertoár, tím více byli vítáni a obdarováni.*“

Pro zajímavost uvádím ze čtrnácti slok *Nové písně* alespoň tři, a to sedmou, devátou a jedenáctou.

*Neměli jsme nikdy reky,
žádné lesy ani řeky,
nikdo nelez na skály,
žežulky nekukaly.
Ref.: Tudiž nám co svět stál,
vše Hanka zfalšoval.*

*Jelen po vlasti neskákal,
lež to, že kdo nad ní splakal,
žádná česká děvice
neuvila kytice.
Ref.*

*Gebaura zas hrozně mrzí,
že jsme byli tak moc drzí
nedbat při svém jazyku,
na jeho gramatiku.
Ref.*

Z několika desítek celostránkových příloh nás zajímají titulní listy čtyř vydání *Kanonyra Jabůrka* doplněné faksimilí první stránky RK s vysvětlujícím textem: „*První vydání Rukopisu královédvorského, pořízené Václavem Hankou v roce 1819. Počátek stoletého sporu o pravost RKZ, který byl příčinou mnoha nechutných a urážlivých afér v českém vědeckém i veřejném životě. K písni č. LIII. Jablonecká sbírka.*“

RADOMIL ŠOLC

Pekař, Josef: *František Palacký*. Praha, Argo 2005, 184 str. ISBN 80-86079-47-7.

Publikace vydaná Maticí českou, sekci Společnosti Národního muzea, a spolkem Svatobor k uctění památky svého zakladatele Františka Palackého. Matice česká tímto počinem zároveň obnovuje svoji vydavatelskou činnost.

Základní Pekařovo krédo zní: „*Palacký stál duševně příliš vysoko, než aby mohl dívati se na dějiny ze stanoviska úzce národního, ale ... nemohl mítí oné lhostejnosti k zápasům líčeným, jež od historika marně žádá ... přísná historická věda.*“

Pekař chápe historikovy ústřední myšlenky o „*stýkání a potýkání s římanstvím a němectvím*“ a nové chápání koncepce husitské revoluce, její politické počiny a závěry. Několikrát se tu mihne Hankovo jméno v rozličných souvislostech a – hlavně – dvě tři stánky jsou určeny Palackého obraně Rukopisu zelenohorského a královédvorského: „*A tu někde překvapuje bystrost, s kterou Palacký zvláštnosti a podivnosti nálezu Hankova osvětil ... nadšen jsa krásou a cenou památky.*“

Zvláštní odstavec Pekař věnuje prvnímu – a jedinému – dílu věnované „*důkladné obraně jejich*“, tj. Rukopisů královédvorského a zelenohorského. Žel vyšel pouze první díl *Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprach, kritisch beleuchtet von P. J. Šafařík*

und Fr. Palacký, jako „vzor kritické edice, plod velké učenosti obou autorů a zároveň dokument velikého vědeckého omylu ... Zde Palacký hájil podivné písmo padělků hypotézou o zvláštní staročeské škole písarské; vyčítá Dobrovskému, že je hyperkritik ...“, aby se ujala otřesená víra v Rukopis zelenohorský.

Nejzvevrubnější státi bránící Rukopisy je Palackého odpověď na Büdingerův útočný článek *Die königinhofer Handschrift und ihre Schwestern* z roku 1859. Podle Pekaře je Palackého odpověď s názvem *Die altböhmischen Handschriften und ihre Kritik* „nejslabší prací Palackého, ač má některá vroucí, pěkná místa. Palacký se k otázce již obšírněji nevrátil nikdy, ač na to jednu dobu pomýšlel ... S vírou v Rukopisy odešel do hrobu ...“

Spisek končí Pekařovým proslovem na Staroměstské radnici k jubileu Palackého, dne 26. května 1929, se dvěma závěrečnými myšlenkami: „Svoboda bez mravního základu, bez práva a spravedlnosti, jest jen pud dravce, jest libovůle a tyranství despoty ... Varujme se křivky, abychom zůstali na vrchu morálním. Vstoupí-li tu mravní zásady z úst i do srdcí, nemáme se báti, že příští století přinese zvrát toho, co dobyto bylo láskou a prací doby Palackého.“

RADOMIL ŠOLC

Členské zprávy

Zpráva o XII. řádné valné hromadě České společnosti rukopisné

XII. řádná valná hromada ČSR se uskutečnila v sobotu 23. dubna 2005 v salóнку restaurace *U Pešků* v *Národním domě* na Vinohradech. Valné hromady se zúčastnilo dvacet členů ČSR.

Program valné hromady byl zahájen ve 13.10 hodin předsedou Společnosti Dr. Karlem Nesměrákem, který po úvodním slovu přednesl *Zprávu o činnosti ČSR za rok 2004*. Následovala *Zpráva o knihovně ČSR za rok 2004*, podaná knihovníkem Společnosti Ing. Jaroslavem Gaganem a *Zpráva o finančním hospodaření ČSR za rok 2004*, přednesená pokladníkem Společnosti Mgr. Danou Mentzlovou. Správnost hospodaření potvrdil revizor Společnosti Ing. Jiří Urban. Ke zprávám Výboru ČSR nebylo připomínek.

Po úvodní části následovalo přijímání nových členů. Za nové členy naší Společnosti byli přijati paní Helena Skřivanová a pan Mgr. Josef Tomsa. Stav členské základny ČSR je nyní čtyřicet šest členů.

Následovala volba Výboru ČSR na funkční období 2005–2006. Na návrh odstupujícího Výboru Společnosti bylo rozhodnuto neobsazovat funkce jednatele ČSR a archiváře ČSR. V tajném hlasování byl Výbor ČSR na zvolen takto:

- předseda: RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D.
- knihovník: Ing. Jaroslav Gagan
- pokladník: Mgr. Dana Mentzlová
- revizor: Ing. Jiří Urban

Členské příspěvky na rok 2005 byly ponechány ve stávající výši, tj. výdělečně činní členové 200 Kč, nevýdělečně činní členové (studenti, důchodci, nezaměstnaní) 100 Kč.

V odborné části proslovlala Mgr. Dana Mentzlová přednášku *O nálezu Rukopisu zelenohorského*. S drobnějšími příspěvky vystoupili Ing. Jaroslav Gagan, Ing. arch. Radomil Šolc a Ing. Jiří Urban.

Poté následovala volná diskuse.

Desátá řádná valná hromada ČSR byla ukončena v 17.00 hodin.

KAREL NESMÉRÁK

Zpráva o Knihovně ČSR za rok 2004

Knihovna České společnosti rukopisné zakoupila v roce 2004 osm knih, darem získala šest publikací s rukopisnou tematikou. Chtěl bych poděkovat dárcům (podle abecedy, bez titulů: Gagan, Maršálová, Nesměrák, Ogoun a Urban). Knihovna nyní disponuje celkem 568 svazky. Z toho jsou knihy půjčené z Archivu hl. m. Prahy 262 svazků, Perkova knihovna 106 svazků; koupené a darované knihy 200 svazků. V roce 2004 zůstal počet výpůjček konstantní, ale stále narůstá počet přístupů na webové stránky na internetu, kde jsou opisy některých knih z naší knihovny: <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/knihovna.htm>.

Ze zajímavých přírůstků do knihovny stojí za zmínku: Kopecký: *Plno záhad kolem Hanky* (Curych 1981), Josek: *Život a dílo Josefa Kalouska* (Praha 1922), Spisy TGM: *Z bojů o Rukopisy* (MÚ AV 2004), *Faksimile latinského zlomku Dalimilovy kroniky* (NKP 2005).

JAROSLAV GAGAN

Poznámka k placení členských příspěvků

Jako každým rokem si dovoluji připomenout všem členům ČSR, že je jejich členskou povinností uhradit členský příspěvek do dvou měsíců od uveřejnění jeho výše pro daný rok ve *Zprávách ČSR*. Jak je uvedeno výše ve Zprávě o XII. řádné valné hromadě ČSR, byly na rok 2005 členské příspěvky ponechány v loňské výši, tedy:

- výdělečně činný člen: 200 Kč
- studující, důchodci, nezaměstnaní: 100 Kč.

Členské příspěvky lze uhradit třemi způsoby:

1. bankovním převodem na účet ČSR u Československé obchodní banky, účet číslo: 156 288 258/0300,
2. poštovní poukázkou na adresu pokladníka ČSR: Mgr. Dana Mentzlová, U Zvoničky 45, Mirošovice, 251 66 pošta Senohraby.
3. osobně pokladníkovi ČSR na každé schůzce a akci ČSR.

Dary a dobrovolné vyšší členské příspěvky jsou vítány.

DANA MENTZLOVÁ

Členská jubilea

V průběhu prvního pololetí roku 2005 oslavili významné životní jubileum tito naši členové: *RNDr. Jan Jandus* (Praha) a *Doc. RNDr. Jiří Deml, CSc.* (Praha). Blahopřejeme a dovolujeme si popřát vše nejlepší a hodně úspěchů v osobním i profesním životě.

VÝBOR ČSR

Drobné zprávy (leden – květen 2005)

- Časopis spolku Svatobor *Zprávy* (2005/1) přinesl informaci o bibliotekáři Českého muzea Antonínu Jaroslavu Vrtátkovi. Z jeho hrobu na Olšanech před rokem zmizel reliéf – podobizna Vrtátkova – který odcizil neznámý vandal. Jako ukázka jeho editorské práce je přetištěn úvod z Vrtátkova prvního fotografického vydání Rukopisu kralodvorského (1862).
- Česká televize vysílala 12. ledna 2005 pořad 333 – *literární revue*, který měl být věnován literatuře faktu a také autorským výplodům, které se za ni vydávají. V pořadu vystoupili mj. Illnerová, Špidlová, Pacner, Halada, Fousek, Messany, Třeštík ad. Posledně jmenovaný mluvil o potřebě nových mýtů, protože staré přestaly fungovat. Dále řekl: „*To Národní divadlo vymalované výjevy z Rukopisů, to prostě nemůže fungovat. Potřebujeme nové vyprávění co jsme.*“
- Česká televize vysílala 23. ledna 2005 pořad *Večer na téma... Obrozenecký sentiment*. V dokumentu *Národní obrození*, jehož průvodcem byl Dr. Jiří Rak, došlo i na RKZ. Pořad byl natočen již v roce 1998.
- Konečně vyšel dlouho ohlašovaný 19. svazek Spisů TGM: *Z bojů o Rukopisy 1886–1888*. Je to tlustá a drahá kniha (686 stran; 440 Kč). Bohužel skoro polovina článků (289 stran) se vůbec netýká rukopisného sporu. Jsou tu zřejmě jen proto, aby se jimi zakryla ubohost některých Masarykových protirukopisných studií (např. botanický důkaz, str. 341–344). Bohužel zde není žádná ukázka článků Masarykových spolupracovníků – Gebauera, Golla ad. Takže oznámení, že „*knihy zpřístupňuje texty a materiály, které jsou v některých případech technicky nedostupné*“ platí jen pro texty TGM. Texty jiných autorů rukopisného sporu z *Athenaea* zůstanou pro běžné čtenáře i nadále nedostupné.
- Časopis *Mladý svět* (č. 6, 8. února 2005) otiskl na čtyřech stranách článek Michaela Borovičky *A přece jsou pravé!?* s podtitulem *Rukopisy královédvorský a zelenohorský téměř už nikdo za staročeské literární památky nepovažuje. Ale přesto se o ně i dnes, po letech, vede podivná pře.*
- Masarykův ústav AV ČR vydal *Masarykův sborník XI/XII*, kde je otištěna studie Mgr. Ivo Rejchrt *Athenaeum a literární věda*. Podstatnou část studie (5 stran) zabírá kapitola s názvem *Rukopisný spor*.
- Literární noviny 2005/14 ze dne 4. dubna 2005 přinesly v rubrice SPOR téma: *Byly Rukopisy pravé?* Zastáncem pravosti byl Karel Nesměrák, předseda České společnosti rukopisné. Odpůrcem pravosti PhDr. Jiří Rak z katedry Německých a rakouských studií Institutu mezinárodních studií FSV UK.
- Ke 100. výročí úmrtí W. W. Tomka (†12. června 1905) byla v Muzeu východních Čech v Hradci Králové uspořádána vědecká konference *Historie jako politika* (28.–29. dubna 2005). PhDr. Jiří Rak vystoupil s přednáškou *Rukopisy jako katalyzátor všeobecného rozvratu*.
- Nakladatelství Argo vydalo nové vydání románu *Poslední tečka za Rukopisy* spisovatele Miloše Urbana (v prvním vydání roku 1998 byl jako autor podepsán Josef Urban). Druhé vydání ilustroval Pavel Růt.
- Nakladatelství Reader's Digest Východ vydalo ilustrovanou publikaci *Záhady českých dějin* s podtitulem *Co se skrývá pod povrchem historických událostí*. Kniha obsahuje devadesát příběhů, kapitolu *Otazník za Rukopisy* napsal historik Jiří Pokorný.
- Nakladatelství Volvox Globator vydalo knihu Pavla Bedrníčka *Vyšehrad – tisíciletá saga*. Autor připomněl slavný pohřeb Václava Hanky a také popsal přemístění čtyř soch J. V. Myslbeka, poškozených americkým náletem na Palackého most v únoru 1945, do parku vedle kostela sv. Petra a Pavla.
- Nakladatelství LIBRI vydalo knihu Václava Rameše *Slovník pro historiky a návštěvníky archivů*. Kniha obsahuje heslo *Rukopisy královédvorský a zelenohorský*.

JAROSLAV GAGAN

Kalendárium (leden – červen 2005)

4. ledna – 220 let od narození Jacoba Grimma, německého prozaika, básníka a jazykovědce. V dopise P. J. Šafaříkovi uznal pravost Libušina soudu (1840).
23. ledna – 125 let od úmrtí Josefa Vojtěcha Hellicha, českého malíře. Namaloval obrazy: Libušin soud, Čestmír a Vlaslav, Záboj a Slavoj, Vítězství Jaroslava ze Šternberka.
24. února – 175 let od narození Karoliny Světlé, české spisovatelky. Spolu s Nerudou, Krásnohorskou a Heydukem obhajovali pravost Rukopisů.
6. března – 180 let od narození Jakuba Buka, hornolužického filologa. Přeložil několik písní RK do lužické srbštiny (1847).
7. března – 155 let od narození Tomáše G. Masaryka, českého filosofa, sociologa, a prvního presidenta ČSR. Významný odpůrce pravosti RKZ, vyvolal tzv. velké rukopisné boje v roce 1886.
11. března – 110 let od úmrtí Cesare Cabtu, italského historika, básníka a spisovatele. Přeložil jednotlivé básně Rukopisu královédvorského do italské (1846).
16. března – 95 let od úmrtí Josepha Alexandra von Helfert, rakouského historika. Autor řady obranných článků k RKZ.
16. března – 135 let od úmrtí Lea Františka Saska, klasického filologa. Přeložil lyrické písně RK do starořečtiny (1862).
23. března – 150 let od úmrtí Ignjata Aloise Berliče, hercegovského spisovatele. Přeložil RK do srbochorvatštiny (1852).
28. března – 210 let od narození Georga Heinricha Petrze, německého historika a paleografa. Vydal paleografický posudek pravosti RK, písmo datoval do počátku XIV. století (1847).
3. dubna – 125 let od úmrtí Antonína Vánkomila Malocha, českého historika, skladatele, a vlastivědného pracovníka. Napsal studii: *M. Büdingers österr. Geschichte bezügl. Böhmens* (1859).
3. dubna – 155 let od úmrtí Václava Jana Tomáška, českého hudebního skladatele a pedagoga. Jako první zhudebnil RK: *Starožitné písně Kralodvorského rukopisu* (1823).
5. dubna – 170 let od úmrtí Vítězslava Háška, českého básníka a spisovatele. Snažil se o dokončení Mánesových prací na RK, psal fejetony o Rukopisech do Národních listů.
5. dubna – 90 let od úmrtí Josefa Ošřádal (též Oščádala), středoškolského profesora a filologa. Napsal řadu drobných studií a tři knihy na obranu RKZ.
11. dubna – 180 let od narození Františka Boleslava Květa, českého pedagoga, filosofa, filologa a estetika. Na spory o pravost RKZ reagoval polemikou s názory J. Fejfalíka a napsal spis *Aestetický rozbor Rukopisu Kralodvorského* (1861).
12. dubna – 135 let od narození Josefa Pekaře, českého historika. Významný odpůrce pravosti RKZ.
26. dubna – 30 let od úmrtí Julia Dolanského, českého literárního historika a slavisty. Ve svých studiích *Neznámý jihoslovanský pramen RKZ* (Praha 1968) a *Záhada Ossiana v RKZ* (Praha 1975) aj. se pokusil Václavu Hankovi prokázat autorství RKZ.
2. května – 25 let od úmrtí Lubora Skokánka, středoškolského profesora a aktivního obránce RKZ, člena ČSR. Napsal řadu samizdatových studií k RKZ, zvláště o Evangelii sv. Jana.
12. května – 185 let od narození Josefa Mánesa, českého malíře a ilustrátora RKZ.
13. května – 210 let od narození Pavla Josefa Šafaříka, slovenského historika, jazykovědce a slavisty. Významný obránce RKZ. Spolu s Františkem Palackým obhájil pravost RZ ve spise *Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache* (Praha 1840).
19. května – 230 let od narození Antonína Jungmanna, českého lékaře a spisovatele. Spolu s bratrem Josefem poprvé v Čechách vydali RZ (1822).
19. května – 65 let od úmrtí Václava Perka, českého právníka a poslance. Spoluzakladatel Československé společnosti rukopisné a její první předseda. Autor řady článků a spisů na obranu RKZ, např. *RKZ jsou pravé* (1931). Několik let řídil v týdeníku *Národní Republika* pravidelnou rukopisnou hlídku.
29. května – 190 let od narození Antonína Jaroslava Vrtátka, českého spisovatele a druhého knihovníka Národního musea. Napsal spis *Příspěvky k polyglottě RK a RZ* (ČČM 1862), téhož roku vydal velmi významné fotografické vydání RKZ, autorem fotografií byl Jan Rokos.

Česká společnost rukopisná *(založena 1932)*

Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6

e-mail: rkz@kix.fsv.cvut.cz

IČO: 492 801 80

Bankovní spojení:

ČSOB, č. ú.: 156 288 258/0300

WWW stránky o RKZ:

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/>

WWW stránky ČSR:

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>

Elektronická konference o RKZ:

rkz-l@kix.fsv.cvut.cz

Zprávy České společnosti rukopisné

ISSN 1213-9033

Řada VI, č. 7, 1. června 2005.

MK ČR E 13420.

Vydává Česká společnost rukopisná, Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6.
E mail: rkz@kix.fsv.cvut.cz. On-line přístupno na <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>.
Rediguje RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D. Vychází dvakrát ročně.